

197

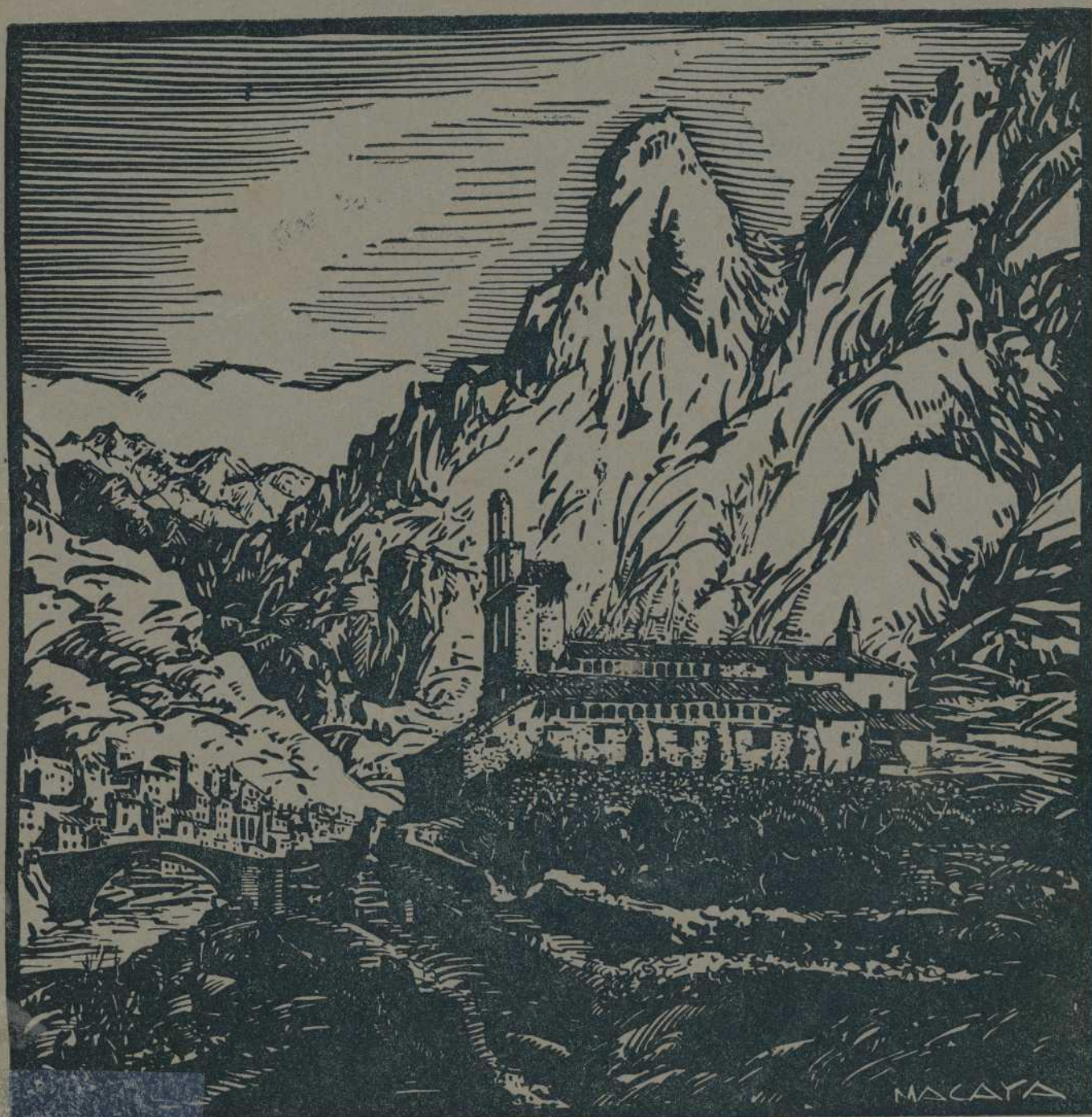
CATALUNYA

REVISTA D'
INFORMACIO

L'EXPANSIO
CATALANA

NUMERO de MOSTRA

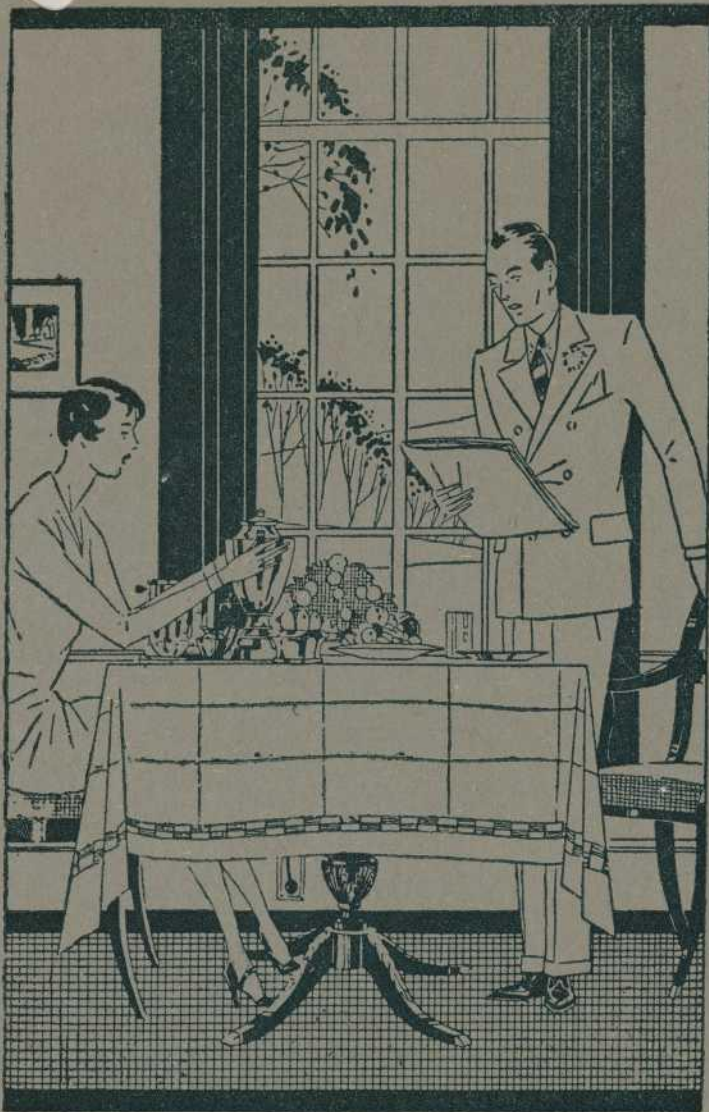
GERRI DE LA SAL (Lleida) és a la dreta del Noguera Pallaresa i té fama arreu per la seva substanciosa sal. Del vell monastir de Santa Maria solament resta en peu l'església, de romànica construcció, desfigurada exteriorment.

NOVEMBRE 1930

50 cts.

2
87

18

Modernice
su hogar

Utilice
**Aparatos
eléctricos**

Compañía
HISPANO-AMERICANA de ELECTRICIDAD
CHADE

**JA SOU
DE L'ASSOCIACIÓ
PROTECTORA DE L'EN
SENYANÇA CATALANA?**

La Panificadora "EL MORTERO"
Panaderies, Confiteries, Pasticeries
— de —
FABRE I MONTSERRAT

Casa central:
SAN JUAN 1269-71 — B. AIRES
U. T. 23, B. Orden 7087—C. T. 131, Sud

Casa a Bernal: Zapiola 52 al 60
U. T. 171, Bernal — C. T. 36, Quilmes

SUCURSALS:
9 de Julio 87 — C. T. 6, Quilmes
Crámer 265

Casa a Quilmes:
Rivadavia 349, cantonada Mitre
U. T. 192, Quilmes

Sucursal a Wilde:
Av. San Martín 5561

Repartim a domicili matí i tarda

LLIBRES

DIARIS I REVISTES
Publicacions Catalanes

—
**NOVETAT EX-
TRAORDINARIA**

**CATALUNYA
DESCOBRIDO-
RA D'AMERICA**

per R. Carreras i Valls
Val . . . \$ 8.50
correu \$ 0.25

H. VILA i VALLES

DONATO ALVAREZ 2652 - Buenos Aires

Representant a Rosari - CONRAD TORRA - Rioja 1889

REDACTOR-EN-CAP
R. ESCARRÀ

DIRECTOR
LL. MACAYA

SECRETARI
A. QUINTANA

PUBLICACIÓ MENSUAL CATALANA DE BUENOS AIRES - ALSINA 429 - NOVEMBRE 1930

REFLEXOS

PER JORDI D'ARGENT

S'ACOSTA LA PLENITUD. — Molts senyals ho són, sembla, de pronòstiga. D'ençà de l'esfondrament de la personalitat política de Catalunya, ni d'ençà de l'inici de la Renaixença, mai el nostre poble no havia assolit tan bell punt de maduresa, tan reflexiva actitud, tan completa consciència de si mateix.

Avui Catalunya és una. Som en moments històrics. Cap dels qui, només trenta anys enrera, predicaven la nostra deslliurança política i cultural, podia sospitar que, Catalunya endins, s'havia d'avançar tant de camí... Ara, és cert, no hi ha grans manifestacions multitudinàries, no hi ha aquells aplecs de cents milers de persones entorn d'una senyera o d'un lema, com abans. Aquells temps heroics, optimistes, llampants, del catalanisme, han passat. Són aquells temps que Prat de la Riba deia que eren els més formosos de la vida d'un poble amb la condició que no tornessin. Avui la catalanitat és menys eridanera, però més arrelada dintre l'ànima de Catalunya, i per això més fecunda. S'ha guanyat la llengua en totes les seves expressions: poesia, teatre, novel·la, cant, tècnica, ciència, filosofia, mística, alta especulació intel·lectual, i fins en bona part de l'ensenyament escolar i dels estudis universitaris. Havem guanyat per a la llengua les corporacions públiques i les entitats cabdals de la vida econòmica, espiri-

tual i política de la nostra terra, la tribuna i la premsa, la plaça i el temple. Havem guanyat la cultura. Havem aconseguit que ja ningú s'estranyi que, a Catalunya, tot el que fan els catalans es faci en català. Es aquest aspecte la redempció pot dir-se gairebé absoluta.

I és en semblants moments que Cambó ens exhorta a fer de l'Unió Catalana d'Estudis Econòmics i Socials, l'alta escola política que ens manca. Avui — diu Cambó — els polítics són tècnics. A més a més tindran dots de governant, cop d'ull enlairat i abassegador, acció prompta, regulada pel seny i la prudència; però, abans que tot, deuen ésser vertaders, tècnics de les qüestions que manegen. De l'estol dels nostres partits amb sentit de govern cal que desapareixin, doncs, els *aficionats* polítics, com se'ls fa desaparèixer del conreu de les ciències i de les arts.

La nova entitat, ben portada, allunyada de la política de capelleta, pot ésser un planter excel·lent d'homes capacitats per resoldre els greus problemes econòmics, agrícoles, industrials, mercantils i socials que planen no sols damunt la nostra terra sinó damunt les altres terres ibèriques. Solament així Catalunya po-

drà rescabalar-se de la mancança que pateix d'elements polítics a la moderna, degut a l'apartament sistemàtic, que li han imposat durant segles, de tota funció i responsabilitat de govern. Solament així podrà reeixir, i àdhuc esdevenir exemplar, el *self-government* que els catalans demanen. Pensem que una llibertat eixorca fora una experiència aclaparadora per als nostres ideals. Que la llibertat deu ésser sobre tot l'instrument de la nostra grandesa, i aquesta la justificació més completa d'aquella.

I eixa seriosa competència amb què Catalunya es prepara a l'alta direcció del seu propi poble és un altre senyal que palesa que la plenitud dels temps no serà molt llunyana per a la nostra terra.

SUMARI

Reflexos, per Jordi d'Argent. — Ricard Vinyes, per Jerònim Zanné. (Caricatura de Sanfeliu). — Llibres, llibres, llibres!, per J. Torrendell. (Dibuixos de Gimeno). — Pel nostre idioma, per Melcior Cases. — L'Hora Catalana de la Argentina. — Els dibuixos de Lluís Macaya en la seva Exposició de la Nordiska, per Vicens Puig. — Activitats catalanes a Sud-Amèrica. — Joan Llangueres. Poesies. (Dibuix de Sanfeliu). — Novembre, per M. Bandranas Palà. — Noies d'avui, per Alfons Quintana. — Barcelona arqueològica, per Melcior Cases. (Dibuixos de Lluís Macaya). — El Museu Sanó-Chopin a Mallorca. (Dibuixos de Macaya Cantó). — Poble muntanyenc. — Les pintures de J. M.ª Sert i la catedral de Vic, per Ramon Caralt. — Tarragona, per Ramon Canals. — Cròniques barcelonines. — Els catalans en el XX Saló Nacional de Buenos Aires, per F. Fàbregas. — L'hospital de la Santa Creu, per J. Grau Elies. — Rondelleire, per M. Bandranas Palà. (Dibuix d'Eliseu Macaya). — L'home del violí, per Alfons Maseres. (Il·lustracions de F. Ramoneda). — Noticiari de Catalunya. — Portada, de Lluís Macaya

B. P. de Soria

61116483
D-2 23087

6483

23087

R I C A R D V I N Y E S

RICARD Vinyes, el gran pianista català, té un caràcter molt especial dins l'història del piano, essent, a més, un fort temperament musical i un tècnic de primer orde.

Hom pot dir que Vinyes s'ha format artísticament a París. Reuneix les característiques bàsiques de l'escola francesa, ampliadament, dins les modalitats de la mateixa, per mor de les direccions impreses al piano per Claude Debussy, qui originaren una tècnica nova. Però, essencialment, pertany a la clàssica escola qui va produir artistes tan perfectes com Francis Planté i Raoul Pugno, primerament; després, com Edouard Risler y Alfred Cortot, per anomenar solament els cimals. Dins aquesta escola, Vinyes és, senzillament, meravellós.

L'elegància, la distinció, la finura, l'agilitat, la color, la nitidesa impecable, el sentit rítmic — manquen paraules per lloar la forma com Vinyes interpreta Bach — la correcció de línia, la concentració poètica i totes les qualitats, en general, de l'escola francesa, les posseeix Vinyes. El seu joc de pedals és tan just i bell, que les composicions interpretades per l'artista apareixen dins una atmosfera de ressonàncies vellutades, dins una vaga i flotant lluminositat, matisades exquisidament.

El bagatge pianístic de Vinyes és extraordinari. Els seus programes reuneixen èpoques senceres de la música. I la cultura de l'artista és tan extensa; la seva comprensió tan àmplia; la seva tècnica tan variada — podríem dir que Vinyes es serveix d'una tècnica especial en cada gènere; — la seva musicalitat tan idònia per rebre i transmetre les més diverses emocions, que un concert de Vinyes sedueix i encanta, a faisó d'un renovellament seguit d'imatges sonores, amb línies i fons de color eminentment suggestius.

Vinyes va ésser l'apòstol de l'impressionisme pianístic. Així ha estat reconegut a França i a tot arreu.

Dels mestres romàntics, Vinyes ofereix versions diverses de les que acostumem a sentir als pianistes de "gran format", procedents de les escoles de Liszt, Anton Rubinstein i Leschetitzky. Vinyes, per mor del seu temperament i de la seva disciplina escolàstica, redueix les dimensions de les grans obres romàntiques i les adapta a motllos més petits, amb línies molt dibuixades, de delicada i tènue color i d'emoció retinguda.

Les versions que dona Vinyes dels organistes i clavecinistes transportats al piano, són impecables, úniques. Dins aquest gènere, és gran com l'admirable Wanda Landowska. Les obres de Cabezon, Moreno, pare Soler, dels Bach, Haendel, Searlatti, Matteo Albéniz, Champion, Byrd, Purcell, etc.,

són traduïdes per l'eminent pianista amb art, comprensió, elegància i dignitat indiscutibles.

L'art de Vinyes triomfa absolutament en interpretar la música dels moderns autors francesos, espanyols i russos. Les seves interpretacions de Debussy, Ravel, Satie, Sévèrac, Schmitt, Albéniz, Granados, Turina, Falla, pare Donostia, Borodin, Mussorgsky, Balakirev, Liapunov, Akimenko, Liadov, etc., són superiors a tot elogi.

Com exemples, parlem amb un poc més d'extensió sobre la manera com Vinyes interpreta Debussy i Albéniz.

de Beethoven i àdhuc les composicions de Chopin i Liszt, tan plenes també de color. Vinyes com ningú — i això li ha reconegut tothom — encarna aquella tècnica flexible, dúctil, vellutada, suggestiva, sensible, a tots els matisos, àgil concentració d'innombrables efectes lluminosos. Els qui sols coneixen la música pianística de Debussy a través de la tècnica beethoveniana o chopiniana, han degut admetre que Ricard Vinyes és un "descobridor", i també un artista qui posseeix un dels més rics i complets bagatges musicals.

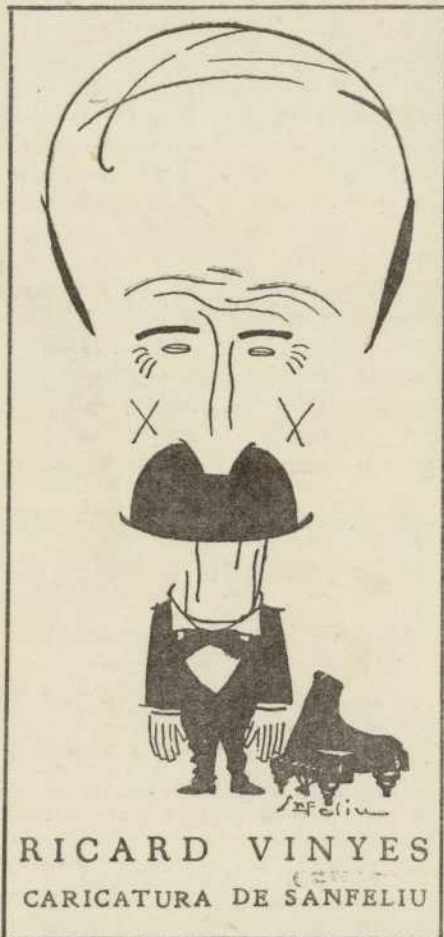
Com interpretador d'Albéniz, Vinyes és senzillament magnífic. Vinyes retorna a Albéniz les seves característiques, avui bastant malmeses. És freqüent entre els interpretadors de l'autor d'*Iberia*, com recurs per excitar elèctricament el gran públic — sempre el menys musical — fer ressaltar els motius populars espanyols que desenrotlla Albéniz en les seves composicions, amb un *cachet* de zarzuela, i de vegades, exagerant la nota, de *cante flamenco*. L'efecte sobre el gran públic, és segur. Vinyes, al contrari, conserva la poesia, l'espiritualitat, la distinció, el sentit estètic, la fina gràcia d'ambient que Albéniz va donar a les seves obres. Les manté en el nivell de l'art noble; no les fa descendir per complaure els gustos estragats.

Vinyes, el pianista honest, el músic profund, culte i seriós; el tècnic meravellós que no fa de la tècnica, qui en ell es colossal, una finalitat, l'apòstol objectiu de la paraula nova del piano, és una figura qui restarà estretament lligada a l'història del piano.

Ricard Vinyes, capdavanter de la música pianística del seu temps, no podia oblidar els catalans. És, així mateix, l'apòstol del "grop de joves catalans alhora lliberats del debussysme i del straussisme" (Alfredo Casella). Les composicions de Frederic Mompou, Manuel Blancafort, Auba Martí, Agustí Grau, Nin-Collmell, tenen en Vinyes un noble i digníssim paladí.

Catalunya recordarà sempre el nom d'aquest artista, gran i senzill, qui ha fet de la música un culte, qui viu per a la música i tot el que tingui caires d'art, i qui en mig l'eixam de *tapageurs*, esclaus del guany i la vanitat, qui s'adormen damunt un repertori migrat i invariable, el més profitós, ha conservat honorablement el seu lloc de "ministre de la música", sempre de cara a l'evolució, però recordant també que el passat no és cosa morta, sinó que a cada punt ens descobreix, com digué amb tanta justesa Felip Pedrell, "velles novetats".

Jerònim ZANNE.

Debussy va renovar completament la tècnica del piano. La naturalesa de les seves obres, tan complexa, tan íntima, tan plena de novetats rítmiques, armòniques, moduladores i tonals; les seves pàgines sempre il·luminades per una color d'indecisions i mitges tintes, movent-se dins un discret ambient de penombres i pàl·lides clarors, solcat per encertades dissonàncies qui semblen guspies vivents, quan no es converteixen en focus de llum solar o fosforescències nocturnes, exigeixen un *toucher* absolutament distint del que demanen les sonates

LLIBRES, LLIBRES, LLIBRES!

“CATALUNYA ENDINS”

F A de mal llegir, lluny de Barcelona, el llibre darrer de l'Estelrich. Moltes de les seves planes causen l'impressió de fort desgavell dins les minories intel·lectuals i polítiques de la nostra terra. Ja ens en arribava la farum i ens en sentíem adolorits; emperò reproduït aquest sospitat ambient amb eloqüència i passió, és clar, la sospitada realitat pren relleu i colorit, i produeix, per tant, major angúnia i exaltació indignada. Sobretot, vist el tèrbol espectacle des d'ací i amb els ulls d'un desig, potser massa il·lusori, la contarella de l'escandalós terrabastall — tant més escandalós com més ben feta la fotografia — ens irrita i entristeix, portant-nos al temor de tota inutilitat d'esforços per aconseguir el nostre estimadíssim ideal, que reclama prèviament una cultura col·lectiva i una certa coordinació política que ens faci superiors a l'adversari, no tan eixarreit com molts catalanistes de tota la vida — com aquella mena de federals pintorescos encara que respectables — es pensen.

Perquè, nois, cal llegir *Catalunya endins* per conèixer la descomposició política i moral dels nostres partits i de les colles literàries. Vull ésser breu i precís. Res de sintetitzar subjectivament. Prenc unes ratlles del prefaci. “Aquest llibre és un esguard sobre els anys tristos. Un esguard sense conhort... L'espectacle dels darrers anys m'ha estat íntimament dolorós... Per això, en aquestes notes surten observacions que podrien semblar vulgars, brutals o cruels; no es tractava d'escriure amb rúdesa...; es tractava de no enganyar-me a mi mateix, de dissipar, almenys per a mi, les mentides que ens volten, i que jo mateix ajudaria a cristallitzar sense un esforç constant contra el pes mort de l'habitud, de la peresa, dels prejudicis i de la vergonya... Unes agres polèmiques, entorn del nom de Pi i Margall, posaren de relleu, l'any 1928, davant el públic, la profunda crisi que patia el catalanisme de la dictadura ençà, i àdhuc podríem dir d'ençà de l'escissió d'Acció Catalana... Anèdotes sovintejades — si no bastés l'espectacle total d'una Catalunya immòbil — delataven el paorós rebaixament del caràcter... Hom volgué parlar de crisis: del llibre, del lector, del públic. Hom volgué oblidar que només hi havia una crisi: la de la consciència cívica... En conclusió. En el moment de reprendre noves activitats, no hem d'amagar al nostre poble aquesta veritat: els anys de la dictadura han estat per a Catalunya una gran vergonya... El jovent ha estat educat en una mala escola, en uns exemples péssims”.

De totes maneres aconsolem-nos. Dels grups polítics i de les capelletes literàries, em sembla que, ben mirat, tot quant denúncia l'autor, resta reduït a la mateixa crítica, lamentació i clam d'altres escriptors estrangers, europeus i americans, en referir-se a coses seves. Jo mateix — que em trobo dins el rovell de l'ou literari i periodístic de Buenos Aires, que sóc un observador atent de l'agitació cívica del poble argentí — veig que ací algú podria enfurismar-se — ja ho fan sovint articulistes patriotes — i publicar també llibres de tall apocalíptic amb idèntica excel·lent intenció

JOAN ESTELRICH
DIBUIX DE GIMENO

que Joan Estelrich. I no pas ara, sempre; en totes les èpoques. Perquè çó que passa avui, passà ahir i abans també. N'hi ha prou en tenir memòria per afirmar-ho rodonament. *Mutatis mutandis*. Els que ens hem trobat dintre les empenes de cada cicle, podem comparar. Per això a mi em fóra fàcil marginar copiosament les planes de *Catalunya endins* referents a l'etapa tan bescantada de l'anomenat noucentisme, fent total abstracció de la personalitat de qui la anomenà bé o malament. Perquè jo no vaig ésser mai noucentista — jo no era més que un cándid periodista que ajudava a tothom amb desinterès i fervor — podria fer-ne l'elogi d'aquell abrondament intel·lectual i fins patriòtic, i no pas amb judicis propis, sinó més tost amb frases d'homes eminents, avui encara vius, i, principalment, amb manifestacions inoblidables

d'aquell home immens i per mi venerat que es digué Prat de la Riba. Les nostres converses matineres, de cada dia, revelarien moltes coses i rectificarien molts conceptes que equivocadament se li suposen. S'arriba a l'extrem avui de sostreure a la promoció noucentista (passeu el mot) il·lustres escriptors que ara són orgull de Catalunya. Ells no en reneguen pas, n'estic segur. La qüestió és desfigurar una època, que, sense la persona de l'Ors, representa una anella, un matis, una evolució més de la vida renaixent de Catalunya. Dia vindrà que plomes joves, dels nets, en faran revisió laudatòria, sinó del *Xenius* esvait — i qui sap una volta despersonalitzat — d'aquella tongada de exoriviment, com ara amb millor comprensió, justícia i serenitat s'ha fet amb els homes egregis de l'època flouresca. Altra vegada els nets parlen orgullosament dels avis.

I no dic res més perquè no vull que em manqui espai per fer la defensa del llibre de Joan Estelrich, massa desfigurat en el prefaci parcial i violent.

Segons heu vist, el seu llibre és “un esguard sense conhort”. Emperò, fora de la part on recull les agres polèmiques tingudes en els darrers anys, la resta — que és abundant — constitueix un treball magnífic d'afirmació patriòtica, d'opinió estimulante, d'optimisme fecund. I d'això, d'aquesta esplèndida actitud cívica i de la sana doctrina al·liconadora, les paraules prefacials no en diuen res. Callen la part millor de l'obra. La més orgànica i constructiva; la que tindrà perdurabilitat. La controvèrsia passarà; servirà a la història. Perfectament; un bell document de una època llastimosa. Prou.

M'interessa dir que inclús aqueixes planes ofensives i defensives venen amarades de patriotisme, d'optimisme, d'entusiasme. Són un intent de reacció col·lectiva. Cerquen una actitud unànime del nostre poble, la que l'autor creu la més encertada, sense cap dubte. Malgrat de la febre que li movia la ploma exaltadament, l'expressió literària és sempre digna i bella. Aquest caire estètic imposa la lectura de uns temes locals i molestos. Però allà on l'Estelrich mostra tota la seva gallardia de pensament i locució, és, per mi, als capítols titulats *De cara a Espanya*, *El catalanisme polític* i *Programa d'unitat*, amb altres que són conseqüències de les premisses robustament establertes. Aquesta és l'entranya viva de *Catalunya endins*. Això tot sol val el llibre.

M'apresso a advertir que la meua admi-

ració no prové de la coincidència de programa polític, més ben dit, de procediment circumstancial. L'Estelrich és mallorquí i fidel, sembla, a les velles i permanents opinions de la petita *élite* catalanista de Mallorca, qui, dintre una gama vasta de conceptes de política general, ha romàs constantment convençuda que l'autonomia de Catalunya està lligada amb una intervenció ben catalana en el govern espanyol. Diu bé, dones, Joan Estelrich—com han dit abans els precursors—que “els qui venim de fora de Catalunya, els qui han dut a Mallorca al combat de la renacionalització, de la conversió, la lluita directa amb l'adversari, estem més ben situats per judicar la situació del catalanisme”. Això mateix ho pensava Prat de la Riba. M'ho digué un dia de la major efferescència a propòsit d'uns articles espantadissos de *Cataluña*. També en aquelles estimades fulles, el record de les quals em trasbalsa, sosteníem un catalanisme de cara a Espanya, el que en els nostres dies sembla acostar-se a una realitat promissora.

El comentari enfervorit no pot continuar i menys especialitzat segons la copiositat dels senyals que el llapis n'ha rublert els marges de *Catalunya endins*. Un llibre-dèns com el de Joan Estelrich, fa brollar les suggestions indefinidament. Reclamo, amics, la vostra aguda atenció envers aquestes magnífiques pàgines del director de la Fundació Bernat Metge. És la seva obra de pensador, de conductor polític i d'escriptor egregi. Tot just comença l'Estelrich. Catalunya en tindrà memòria, si Déu ho vol.

J. TORRENDELL.

LA F. B. M.

Amb el tom XLIII, la benemèrita Col·lecció de Clàssics Grecs i Llatins enceta les traduccions de la llatinitat cristiana, com abans ja ho ha fet amb la llatinitat pagana.

El novell volum conté l'Epistolari de Sant Cebrià, qui escrivia tot sovint al Papa, a prelats, a clergues i a simples fidels laics.

Aquest primer llibre del gran bisbe de Cartago conté cinquanta cinc de les seves cartes, que es publiquen a cura de mossèn Tomàs Bellpuig i Josep Vergés, els quals signen una introducció, concisa i substancial, on exposen la triple valor apologetica, històrica i literària de l'obra.

REVISIO DE VALORS DEL SEGLE XIX

Aquest títol no diu tot el contingut del nou llibre de Pere Coromines. Entre parèntesis afegeix: i quatre assaigs més. Déu n'hi doret tota la bellesa i espiritualitat que deixava d'advertir-li al lector distret. Aquests altres títols, n'estic segur, eus

suscitaran amb raó la curiositat absorbent. Són ells: *Estudis carlins*, *Les dones belles*, *L'Esperit de finesa* i *L'individualisme català*. Encara, així i tot, l'índex no és complet, perquè el volum comença amb una Història d'aquest llibre, que és un document psicològic i literari, del qual no es pot prescindir si no volen perdre un moment de lectura deliciosa.

Val a dir que tot aquest volum de Pere Coromines és una veritable delícia, delícia de estètica i de intel·ligència, d'emoció i de pensament. És, ultra aqò, una obra de unitat encara que els temes dels cinc, dels sis assaigs semblin dispersos. De cap de les maneres. El volum està compost de cinc o sis capítols d'un mateix propòsit, d'una mateixa idea o aspiració. L'autor no ha tin-

PERE COROMINES
DIBUIX DE GIMENO

gut de fer altre esforç, per aconseguir l'unitat del llibre, que ajuntar els assaigs “com qui ajunta les barnilles disperses d'un vano”. Són les visions o contemplacions d'un mateix cervell sobre les perspectives d'una sola amor.

No direm res de nou si subratllem que aquesta amor se l'emporten tota la nostra gent i les seves coses, vistes dins un ambient ben nostre. Ja és definitivament sabuda la catalanitat arreladíssima d'en Pere Coromines. La veritable novetat consistirà en dir que el Coromines de sempre, l'autèntic, té la valentia de parlar de idees i de persones, encara que innominades, a través d'un prisma d'absoluta serenitat, no dic imparcialitat ni menys indiferència, sinó senzillament contemplació amorosa, capaç de veure els defectes i les virtuts del nostre poble, àdhuc de les èpoques més tèrboles i dels agrupaments més allunyats de

la pròpia convicció, amb una comprensió pregonada que no justifica res, però ho explica abastament.

Així ha pogut discriminar amb analítica atenció el dinové segle amb totes les seves dèries heroïques, pintoresques o càndides quan no xiroïes, sense deixar tap de les seves opinions liberalíssimes. Per això ha culminat el seu assaig magnífic fent l'elogi del ciutadà que gesticulava en els clubs revolucionaris com un titella i sabia morir en les barricades com un home. Així també ha pogut dir en els *Estudis carlins* que ell no fa una defensa ni escriu una justificació de la conducta d'En Ramon Cabrera, sinó una hipòtesi per a la reconstrucció de la seva evolució moral. No li interessa de saber si tenia raó, sinó que per damunt del blâme i de l'elogi cerea una explicació dels fets de catalans “que han estat fins ara avorrits i bescantats, en aquesta etapa de la interpretació partidista de la guerra, així pels liberals que els consideraven els més terribles dels seus enemics, com pels carlins que els tingueren per trànsfuges i traïdors de la santa causa”.

Així ha pogut escriure també en el seu agudíssim assaig *L'esperit de finesa*, aquestes interrogacions que són altres punts de meditació: “Per això em sembla injusta l'acusació que es fa contra la primera generació de la renaixença catalana pel seu xaronisme. Foren culpables aquells homes de la fosca barbàrie en què trobaren el nostre poble, sobergament dominat i pobre? I serem nosaltres els que ens regirarem contra l'estat grosser de la societat dels nostres pares, en nom d'un esperit de finesa que els comengaren a polir?”

Com haurà entrellucat el lector avisat, el llibre de Pere Coromines és rublert de pensaments interessants, alguns ben originals, i d'observacions agudes de primera mà. El que vull que's sàpiga, també, és que de punta a punta el volum conté el treball d'un escriptor que domina la llengua i que posseïx un estil admirable de claretat, d'elegància baronil, de sòlida estructuració, molt catalana i plena de finor estètica.

Quin plaer de llegir llibres nostres de mena tan excel·lida!

CRITERION

El fascicle 21 de la revista trimestral de filosofia ve carregat de temes interessantíssims per aquells lectors que es preocupen de les altes lucubracions. N'hi ha prou en dir que *Criterion* surt sota la direcció del P. Miquel d'Esplugues.

J. T.

Subscriuiu-vos a CATALUNYA

PEL NOSTRE IDIOMA

A LL. B.

Avui no faré res més sinó escriure el que us vaig dir contestant les vostres preguntes, per tal com entenc que hi ha molts catalans a la República Argentina que es troben en un cas semblant al vostre. Vos, però, podeu presentar-vos com exemple màxim del català transplantat que ha refet la seva personalitat passant per varis tràmits i gairebé únicament pel seu esforç personal. Vós vàreu néixer al Brasil, de pares catalans, i sou, per tant, català; però quan de nin, vàreu venir a viure a Bons Aires, parlàveu gairebé exclusivament brasiler; ignoràveu completament l'espanyol i es pot dir que no sabíeu parlar català. L'exemple de la vostra família us havia fet comprendre una mica el nostre idioma, però reconeixíeu que teníeu tanta dificultat a parlar-lo, que quan jo us vaig conèixer, havent ja anat uns quants anys a l'escola argentina, parlàveu exclusivament argentí, inclús amb els vostres amics i coneguts catalans. No vàreu trigar gaire, però, que havien sofert la influència d'alguns amics recient vinguts de Catalunya, i que eren condeixebles vostres. Aquesta influència, unida al costum familiar refermat pel viure a Bons Aires, va triomfar ràpidament de l'escola i ja us atrevíeu a parlar català, que cada dia parlàveu amb més desembràs i amb més afició; sempre us ha trait l'accent, cosa natural. Avui sou un perfecte català i us preocupa el problema lingüístic de la nostra terra, que no heu trepitjat mai i teniu tants desitjos de veure-la, conèixer-la i viure-hi com els exilats que hi hem nascut i hi hem viscut molts anys.

S'ha dit que la nació es un produçte de la geografia multiplicada per la història; i el tret històric més característic de una nació és l'idioma. Per ço, quan Catalunya ha reascut, la seva primera feina ha estat refer la llengua pròpia. Podríem ponderar les excel·lències d'aquesta llengua, però no cal; els que en saben ja ho fan, com ho fan tots els lingüistes de les llurs llengües respectives, però la generalitat — a Catalunya com a tot arreu—en tenen prou per

estimar la llengua, amb aquesta dita universal: *la nostra és la millor, perquè és la nostra.*

La manca de cultiu de la nostra llengua l'havia quasi reduïda a l'indigència, de la qual ha sortit amb pocs anys de treball intel·ligent. Però, com s'havia de fer-li recobrar el prestigi antic? Uns volien restaurar la llengua medieval usant-la en l'escriptura actual; uns altres volien que cada escriptor usés exactament la llengua que ell parlava, es a dir: elevar a la categoria de llengua literària tots els dialectes populars. Però en l'afany de unificar l'idioma literari, va triomfar, com era natural, el parlar de la capital esporgat de castellanismes i de grolleries, aprofitant tot el que es pogués de la llengua antiga i dels parlars locals de les distintes contrades catalanes. Per això calia un home de visió amplíssima que sabés encarrilar els magnífics treballs dels nostres filòlegs i recollir el riquíssim vabdal de la nostra literatura antiga i moderna. I va sortir en Fabra, i Catalunya tota, poble i literats, amb una disciplina que no s'havia vist mai es va posar a les ordres d'aquest home extraordinari, deixant en un complet aïllament uns quants disceòls malhumorats que preferíen el desordre ortogràfic seguit tant de temps, a l'ordre i al poliment actual. I la unificació i la ordenació que semblava obra de segles, que Portugal cerca ansiosament i que no ha obtingut malgrat de no haver deixat mai d'ésser llengua oficial, nosaltres l'hem assolida en una trentena d'anys.

Avui el que vulgui estudiar català pot fer-ho igual que si volgués estudiar qualsevol altre idioma: prendre una bona gramàtica i un bon diccionari.

I els millors llibres d'aquesta mena són els d'en Fabra. Es admirable la justesa i la claretat com és estudiat l'idioma en les seves gramàtiques catalanes, escrites en català, en espanyol o bé en francès. També ha escrit en català una excel·lent gra-

màtica francesa i una altra també magnífica anglesa per als catalans que vulguin aprendre aquests idiomes.

Ultra això, per als catalans En Fabra ha compost excel·lents diccionaris. El diccionari ortogràfic després d'exposar les regles de la nostra ortografia, hom hi troba ben ordenades una per una totes les formes que prenen totes les paraules catalanes en les seves declinacions, si són substantius o adjectius, en les seves conjugacions si són verbs.

Es també molt útil, per a la generalitat, un llibret en el qual en Fabra exposa clarament i senzillament, l'ortografia.

Sent això així, havent-hi llibres excel·lents per estudiar el català, a que vé de tractar constanment la matèria en una revista? Al que hem preguntés això li respondria que tots els idiomes veuen tractades qüestions que els afecten en diaris i revistes, malgrat de posseir moltes gramàtiques i altres llibres i malgrat d'ésser estudiats per tothom a l'escola oficial, i que el català, que no gaudeix d'aquest privilegi, ho necessita més que tots. En la nostra, veureu que tractem cada vegada llargament d'un fet concret fet que en una gramàtica es exposat molt més curtament per mor de no fer-la massa voluminosa. El mateix Fabra no s'ha abtingut pas de publicar estudis per l'estil en revistes i diaris que un públic nombrós llegeix dia per dia i va així penetrant poc a poc la consciència popular.

Un cas recient demostra la utilitat d'aquests petits estudis: després de la publicació del darrer nombre de CATALUNYA, un amic que té gairebé tant d'argentí com de català i que és un entusiasta de la nostra llengua, va venir expressament a veur'm per dir-me que ni en la gramàtica d'en Fabra que ha estudiat, no havia ell pogut aprendre el recte us del possessiu *llur*, talment que no l'usava mai per por d'equivocar-se. I que ara que ha llegit l'explicació que se'n fa en la nostra revista, l'usará sempre més sense por d'equivocar-se mai.

Melcior CASES.

L'HORA CATALANA DE LA ARGENTINA

Han proseguit durant el mes d'octubre les transmissions de *L'Hora Catalana*, com és costum, per la *broadcasting* L. R. 9 (Radio Fénix) de Buenos Aires, tots els diumenges, de les 12 a les 13 hores.

Les audicions esmentades han estat cada vegada més interessants, car, ademés de les poesies, cançons i danses de la nostra terra que es trameten habitualment, i de les seccions *Contes per a infants*—a càrreg de la senyoreta Roseta Montserrat— i *Noticiari de Catalunya*, sempre lloades pels escoltadors de *L'Hora*, aquesta s'ha vist honorada amb la col·laboració de notables artistes catalans i valencians dels més aplaudits als teatres i sales de concert d'aquesta capital.

Esmentarem, entre els eximis intèrprets que han volgut oferir gentilmente el seu art a la collectivitat catalana de l'Argentina, mitjançant les transmissions de *L'Hora Catalana*, la senyora Elisa Ramoneda Julià de Ruiz, qui va interpretar un magnífic recital de cançons i *lieder* catalans; la senyora Pilar Santaulària de Ferrer, amb un conjunt de belles poesies de diferents gèneres; el matrimoni senyor Josep Alba i senyora Emília Clement d'Alba, que van recitar en la parla valenciana unes xamoses escenes, diàlegs, monòlegs i poesies; el tenor Valentí Gras Soler, qui va cantar bon nombre de formoses peces del seu repertori; el primer actor de la companyia dramàtica Díaz-Artigas, senyor Santiago Artigas, qui va

recitar de faisó mestrivola la poesia de Rubió i Ors "Lo gaiter del Llobregat"; el tenor Tino Folgar, que després de la seva brillantíssima actuació a la companyia lírica del mestre Guerrero, va interpretar a *L'Hora Catalana* un floret delicadíssim de *lieder* i cants dels músics de la nostra terra, etc. Tots els artistes lírics van ésser acompanyats d'una manera excel·lent al piano pel mestre Pere Bose.

A la direcció artística de *L'Hora Catalana* (Corrientes 3989, 4rt. pis), s'han rebut nombroses lletres d'oiants de les esmentades transmissions amb conceptes molt falguers per a tots els artistes que amb la seva valuosa cooperació han contribuït a la millora i enaltiment de les audicions catalanes.

EN l'ambient de judici lleuger que tot sovint ens embolcalla, poc s'han aturat a meditar serenament sobre la personalitat d'en Lluís Macaia, dibuixant popular per una banda i al mateix temps desconegut en tota la seva vàlua per molts. El seu esperit senzill sense actituds intel·lectuals, disposat a la camaraderia, a la bona franquesa, les grans simpaties que desperta la seva persona,

fan oblidar a voltes a molts el gran artista. Conveniència per a uns, falta de penetració en altres, en atmòsferes poc propícies per apreuar valors i precisar jerarquies, fa que en Macaia no ocupi la posició deguda al siti d'honor que li correspon entre els dibuixants del país.

Ja és hora que algú digui qui és en Macaia. Ja no basten les manifestacions d'amistat i afecte que hom li ha tributat; tenim encara un gran deute amb ell, i fer-li justícia en ço que més estima: en el seu art.

Vull permetre'm l'honor de dir per als lectors de CATALUNYA alguna cosa de les moltes que podria dir-se de la seva personalitat.

En Lluís Macaia posseeix la primera qualitat que segons Delacroix té de reunir tot artista: l'imaginació.

I l'imaginació és en ell d'una frescor tal, que malgrat de la formidable labor quotidiana, mai no s'ha vist en els seus dibuixos el més petit senyal de cansament. Dibuixa com si somiés: aquest és la seva gran virtut.

En Macaia no és pas d'aquells que compon a base de teories: les línies, els espais, els plans de llum i d'ombra s'organitzen moguts per un ritme interior que difícilment podria ell mateix explicar. Coneix els secrets de la composició, però hauria arribat al mateix resultat si els hagués ignorat: tot en ell és instint d'artista.

Aquest instint es fa més agut quan el seu poder de creació s'inclina cap a un pla de bon humor. Un bon humor sà, desproveït d'agressivitat. Els seus tipus

Tormenta als Andes

ELS DIBUIXOS DE LLUIS MACAYA

EN LA SEVA
EXPOSICIO
DE LA
NORDISKA

VIST PER VICENS PUIG

l'espectacle, com en les pel·lícules cinematogràfiques.

Només quan apareix entre ells el rostre fugaç d'un nen, d'una dona, tota l'escena es tenyeix de veritable dolor; i és que en Macaia, en la seva simplicitat ruda i forta, conserva una ànima de bon noi que es trasllueix poderosament en tota la seva obra.

La seva tècnica és senzillament de mestre. Clara i precisa de grans síntesis, no té com la major part del dibuixants aqueix regust de francès o de sabor alemany. Els seus dibuixos són entesos pel poble. Seria el més clar intèrpret de l'ànima popular i ho ha provat infinitat de vegades en els seus dibuixos anecdòtics que són fills d'aquells que varen ésser la delícia dels nostres pares en les aques de redolins; davant d'ells resta hom emocionat com davant d'una obra d'art, perquè indubtablement ho són.

Els catalans d'Amèrica poden estar orgullosos de contar entre els seus un artista de tanta vàlua, que si alguns volen ignorar-lo, passi, però nosaltres no. Seria com deixar de rendir tribut al qui representa en forma tan bella les virtuts de la nostra raça, que sempre ha sabut exaltar els seus homes de selecció, aristòcrates veritables del pensament, de la voluntat i de l'intel·ligència.

Aquests excel·lents dibuixos del nostre Macaia constitueixen part de l'Exposició artística oberta a la coneguda mobleria Nordiska, des del 15 del mes corrent.

La forja

Vicens PUIG.

Fra Lluís de León

Lluita de "gauchos"

ACTIVITATS CATALANES A SUDAMERICA

CENTRE CATALÀ

La nit del dissabte 4 d'octubre prop-passat tingué lloc al Centre Català de Buenos Aires el festival que a benefici de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana organitzà aquella entitat.

L'acte fou un vertader èxit tant artístic com de concurrència, ja que la sala d'espectacles del Centre es veié curulla de una gran gernació.

El quadre escènic de la casa posà en escena l'obra en tres actes d'en Santiago Russinyol "L'hereu Escampa", amb molta cura. Obra aquesta molt coneguda, per haver estat representada mantes vegades a Buenos Aires per companyies catalanes i castellanes, no ens entretindrem en fer-ne un esbós i menys una crítica.

El conjunt d'aficionats es portà, com hem dit, d'una manera força acceptable en la seva tasca, i si bé cap d'ells sobressortí notablement en el respectiu rol que jugà, en canvi tots plegats estigueren sempre en el seu lloc just, fent que la representació sortís molt arrodonada, sovintejant els aplaudiments de la concurrència en les escenes cabdals — algunes d'elles bastant efectistes — que té l'obra.

Com a fi de festa, la senyoreta Pilar Alemany, que es trobava a la casa, obsequià gentilmente al públic amb unes cançons catalanes del seu repertori—dues sardanes, l'una plena de melangia i l'altra tota virior, i un *couplet* humorístic amb un joc de paraules molt còmic i escaient— que li valgueren una sorollosa ovació, que no acabà fins que repetí algun dels seus cants.

En resum, una bella festa patriòtica, cultural i artística, de la que en servaran grats records tots els que tingueren ocasió d'assitir-hi.

CASAL CATALÀ

El Casal Català, meritíssima entitat catalana de Buenos Aires, ha canviat el seu domicili al carrer Rivadavia 3436, i per celebrar el canvi va oferir el prop-passat dia 26 d'octubre als seus associats una tanda de sardanes amb el concurs de la cobla La Empordanesa, en els espaisos patis del novell estatge. La festa transeorregué molt animada.

Tothom va quedar satisfet de la festa i del nou estatge.

Es un fet la construcció d'un magnífic saló de festes en un dels espaisos patis del nou local.

CONCERT D'EN RICARD VINYES AL CENTRE CATALÀ

Com estava anunciat, el dijous 30 d'octubre tingué lloc en aquest Centre un recital de piano a càrrec del nostre compatriota en Rirard Vinyes.

En Vinyes és prou conegut ací i arreu del món perquè m'hagi d'entretindre a fer-ne una biografia; per altra part, en aquestes mateixes columnes en parla amb l'autoritat que té acreditada el nostre estimat musicòleg En Jerònim Zanné. Ens concretarem, doncs, a parlar del concert donat en el Centre Català amb un programa que era sobremanera atraient.

Figurava en la primera part la Sonata en fa, del clàssic P. Antoni Soler; l'interessantíssima i coneguda Gavotta d'Iphigènie, de Gluk, transcripció de Brahms; Les Tourbillons, del clàssic francès Rameau, i les "32 variacions" de Beethoven, que en Vinyes interpreta com no l'havíem sentit mai, ja que aquesta obra del colós de Bohn generalment resulta enutjosa i llarga, i per la generalitat dels oients les 32 variacions se'n tornen 64, i que Vinyes diu, amb un

ritme just, donant al tema tot el seu relleu i valor i a les harmonitzacions, tota la distinció i delicadesa necessàries, fent que el públic arribi a trobar curta l'obra. No cal dir que l'artista obtingué una sorollosa i merecuda ovació en acabar aquesta primera part del programa.

La segona part constava d'un Preludi, Nocturn i Estudi, de Chopin; una producció A la russa, de Liszt, i dues obres ruses—Novelette en si menor de Rimsky-Korsakow, i La porta de Kiew, del gran Moussorgsky — que, ultra el seu gran valor, foren dites per en Vinyes amb una valentia i claretat que aixecà el públic.

La tercera i última part, fou sens dubte la que més agradà al nostre públic, ja que hi figuraven alguns joves moderns compositors catalans dels que avui triomfen a París; obres que feien recordar-nos aquells temes populars tan formosos i coneguts de la nostra dolça Catalunya. L'Agustí Grau, amb les obres Oració i Ingenuitat; en Manuel Blancafort, amb la Polka de l'Equilibrista, d'una senzillesa tan difícil de trobar en son tema original, com agradabilíssima a les orelles del públic; En Frederic Mompou, amb una Cançó i Dansa número 3, que hom no es cansaria mai de sentir-les. Inútil dir que totes aquestes obres foren les que més feren vibrar la nostra sensibilitat de catalans.

Figuraven després, "Las mozas del cón-taro", d'un altre català, J. Nin Culmell; "Miramar", de Joaquim Turina, i "Danza del molinero", del aplaudit Manuel de Falla. Foren aquestes últimes també molt aplaudides, veient-se obligat a afegir-n'hi una altra d'Albèniz.

Agraïm al mestre Vinyes els deliciosos moments d'art que va proporcionar-nos.

J. Lleonart Nart.

JOAN LLONGUERES

Doble guany ha tingut en els Jocs Florals últims el poeta Joan Llongueres. Ha estat premiat amb l'Englantina d'Or i la Viola d'Or i Argent.

Llongueres es el cantor de l'ànima popular. El nostre eminent crític Alexandre Plana, escrit d'ell un agut judici, del qual transcrivim aquestes ratlles: "En la seva producció hi ha un gran llevat de lirisme senzill del nostre poble, lligat sempre a l'imatge de les coses familiars. De les seves poesies, les millors són les que foren inspirades per un moment de confusió de la seva sensibilitat amb l'acció tranquil·la d'un ambient

JOAN LLONGUERES
DIBUIX DE SANFELIU

rústec; perquè la sensibilitat d'en Llongueres, treballada com la de tot home de ciutat, troba en mig d'aquell ambient una vibració que s'expressa més clarament per la llei mateixa d'un contrast subtil... La seva poesia és com una llarga ondulació, sense estridències, sense arboraments ni artificioses fredors de preciosisme; i amb una discreta escampadissa de clapes de llum, com és l'obra d'aquells que posen, com en Llongueres, al marge de la llur activitat el treball poètic. Més que un turment, per a ell la poesia és una delícia. Amb la senzillesa i el bon gust, aquest poeta ha juntat els records de tot ço que entra pels ulls i l'emoció servada de ço que parla al sentiment".

A continuació publiquem la poesia premiada enguany en els Jocs Florals:

MUNTANYA DE MONTSERRAT

Lema: Ara de la Pàtria.

Muntanya de Montserrat!
Muntanya de pau i guerra!
Muntanya del nostre anhel!
Ets un gran clam de la terra petrificat.
Muntanya de Montserrat!
Dolçíssim recer sagrat
que ets de la terra i del cel!
Salve, muntanya fidel!

Tens els penyals encantats
en actituds mil·lenàries.
De resseguir tes algàries
són els ulls il·luminats,
que arreu troben, contorbats,
visions imaginàries
ressorgint de les pregàries
i virtuts dels temps passats.

Abrivada, desigual,
espectant, solemniat,
tu t'eleves envers Deu
i et segueix l'esperit meu.
Muntanya amb clarors i flaires
que amoreixen els aires.
Muntanya fantàsica,
sublim i misteriosa,
que ocultes dins el teu sí
virtuts i gràcies sens fi.

Muntanya de Montserrat
tan plena de majestat,
que d'infants, en contemplar-te,
ja hem après de venerar-te.

Oh, Muntanya Santa i pia,
vetllant ferma nit i dia
perquè en oci o en desmai
l'esperit no caigui mai.
Sempre forta i amatent,
cor oberta a sol ixent.

Com cap altra singular,
incompresa y estimada,
t'estens sola, deslligada,
com una illa; com un far.
El riu, que llisca a la mar,
en veure't, fa una marrada,
i amb l'aigua roja i daurada
et ve, de lluny, a adorar.
Les terres del teu voltant
respiren amb el teu aire
i viuen, mirant en l'aire,
les pedres toves comptant.
Menys sortoses, sospirant,
les que ja no et veuen gaire,
enyorant la teva flaire
des de lluny et van cercant.

El Bages, la terra austera,
ha pres ton místic fervor.
El Vallès, encisador,
la teva pau riallera.
El Llobregat tot jugant,
la ufanor de ta bellesa,
i el Penedès, la franquesa
i el teu posat triomfant.

Tu, immòbil, sola i constant,
amb veu que casta i que plora,
vers l'ideal que t'arbora
a totes les vas eridant.
Amorosa i vigilant,
dreta i ardida tothora,
ets, benigna o lluitadora,
de la Pàtria l'altar sant.

Muntanya de Montserrat
Estàtica i encantada!
Muntanya santificada
de tanta amor que has creat.
Muntanya de Montserrat
aspiració sobirana
de la terra catalana
que creu i espera!
Sagrat
cenobi. Primera
senyal de la llibertat
per l'ànima redimida.
Camí de l'eterna vida
per sants i herois afressat.

Muntanya de Montserrat!
Retorna amb el brill d'un glavi
la parla amorosa al llavi
i pren un accent sagrat
només en anomenar-te.
Cercar-te
sabem en l'adversitat
i tu ens dones la virtut
d'una rara fortitud
que mante nostra esperança.

Salve, asil de benaurança!
Muntanya de pietat
i recollida lloança
que asserena el nostre seny;
que ens castiga i ens empeny
pels camins de deslliurança;
que dels plors treu tot el fel
i ens apropa al blau del cel,
que calma l'obscur neguit
i exalta el nostre esperit.

Sojorn de l'alta bondat!
Seu de la Verge Maria!
Soli de la Pàtria mia!
Muntanya de Montserrat!

El camperol Cementiri de Sant Genís

NOVEMBRE. Cel gris-plom, de pesantor de llosa. Solea per l'espai, l'alè fredolíc d'una vida que s'escapa. Núvols esllanguits s'arrapen mandrosament al pit de la muntanya eixuta.

Abaix, la plana, cansada i quieta, exprem els darrers fruits, com llàgrimes de sacrifici. Un sol, esmortit, d'aquarel·la, que agonitzant s'enlaira i moribund s'enfonsa, tenyeix d'ocre els turons espadats i les cimeres isolades...

□ □ □

TOTS SANTS. — A la primera petjada del mes, ensopeguem amb la festa de tots. Llar ciutadana o llar muntanyenca, tant se val... L'una, en dirà, vi bó, panellets i castanyes; l'altra, vi

NOVEMBRE

PER

M. BANDRANAS PALÀ

blanc, castanyes i bunyols. Hi haurà un xic de boirina, boirina manyagoia, que tantost entela l'ull, us colltorça la beccaina.

□ □ □

DÍA DE DIFUNTS—Hom ha sentit en aquesta diada, una veu llunyaníssima, pidolant l'almoina d'un record, d'un trist pensament. Tanmateix, som indignes d'ella. Si no fos per aquesta crida, els absents raurien al jardí de l'oblit, en l'oblit més deplorable.

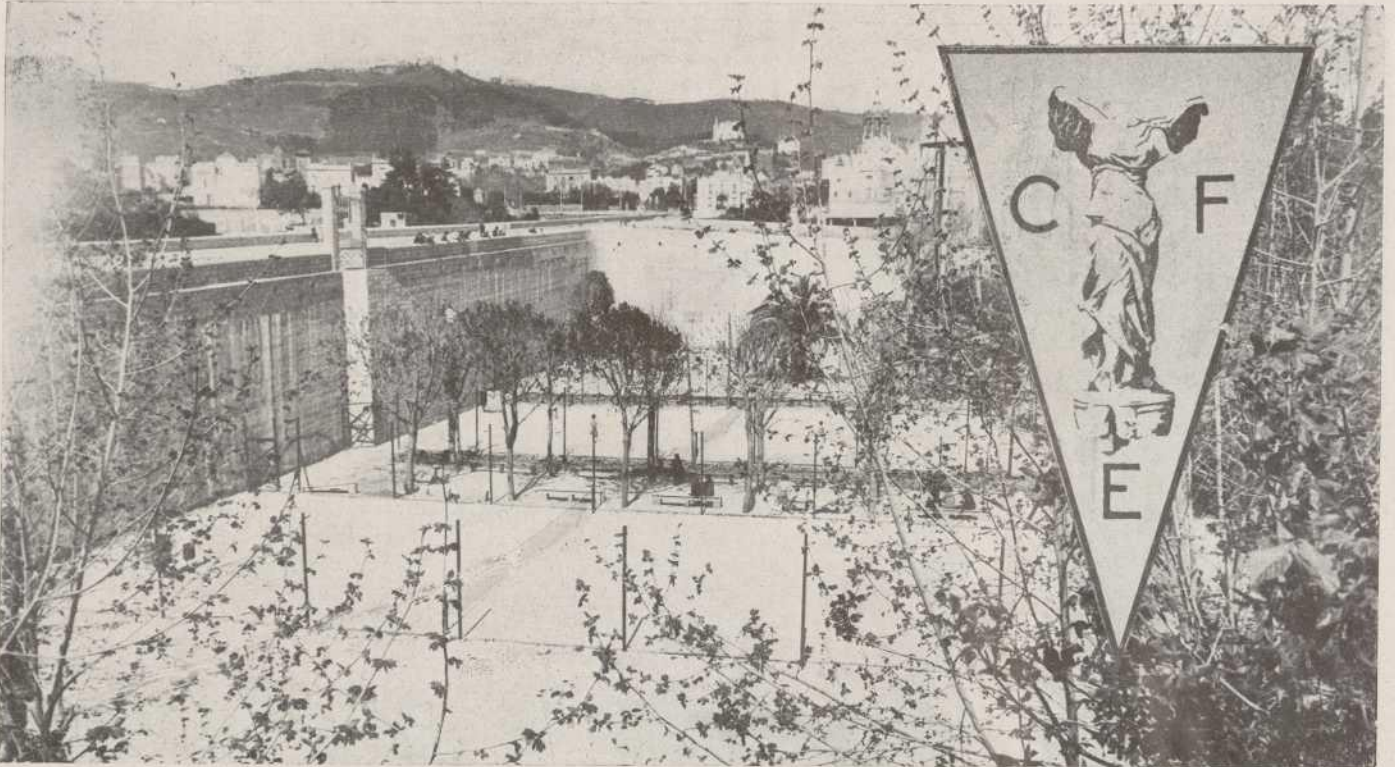
□ □ □

La carn fa la darrera revifalla. Mig avergonyida, s'arrauleix en les ombres dels capvespres rúfols, fit a fit del ponent lliberador...

Interior d'una ermita el dia dels morts

M. Bandranas Palà.

Camp d'esport del

Centre Femení i d'Esports

NOIES

D'o fa pas molt de temps — deixeu-me fer l'illusió que encara sóc jove — quan el que escriu aquestes ratlles podia permetre's la llibertat de mostrar les cames nues davant de tothom sense que ningú se'n escandalitzés, un concepte arbitrari i rígid de la moral en boga — fins la moral sofreix l'imperi tirànic de les modes! — obligava la dona a fer vida casolana, mantenint-la allunyada de tot esplai a l'aire lliure, potser en previsió que fos cert que el dimoni anava pel món fent de les seves.

El tren i la guerra, junt amb altres causes de menys importància, han contribuït a alliberar els cervells femenins de la fosca que els envoltava... Sí, sí; no ho prengueu a broma. Si les noies acataven abans les disposicions prohibitives sense discutirles, era sols per por; por al desconegut, por als perills que les velles insinuaven misteriosament i no precisaven mai, potser perquè elles mateixes no

Guanyadores de la Copa de natació, de Nadal.

D'AVUI

en tenien pas una coneixença exacta. Però, quan l'àvia ho deia!...

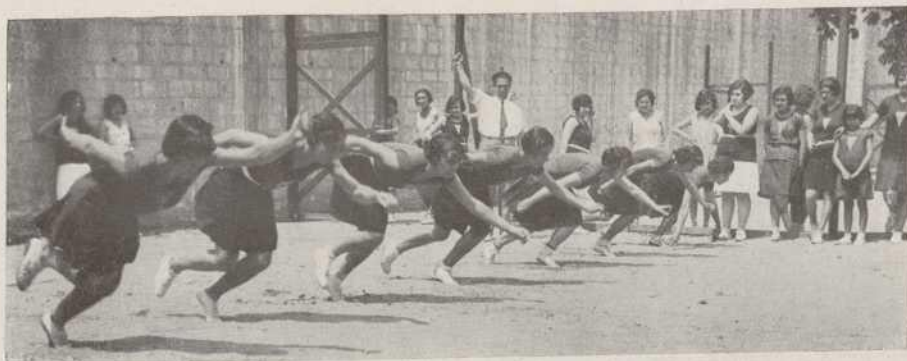
Un dia, però, va córrer la veu que s'havia inventat un cotxe que feia caminar el foc i no necessitava cavalls... Les velles veieren en allò una cosa de l'infern i a les prèdiques van ajuntar-hi la recomanació d'evitar curosament el nou perill. Però més endavant, en obligar les circumstàncies a les noies d'apropar-se al monstre paorós, des-

cobriren que la seva temença no tenia fonament... I el crèdit que sempre els havia inspirat la *patrina*, va començar de frontollar; si les àvies veien perills on no n'hi havia, qui assegurava a les netes que les fossin incipients, també, aquells altres tot just esbossats?

Després va esclatar la guerra, plantejant en les cases una sèrie de problemes econòmics de difícil solució; i una juveneta més arriscada que les altres, desafiant l'opinió del món, va llançar-se a cercar feina fora de

Les esportistes a la Biblioteca.

La sortida d'una carrera

casa, establint un precedent que les altres cuitaren a seguir. Després de tot, sempre resultava millor això que no pas veure's condemnades a acceptar el primer "partit" que se'ls oferís, una seguretat de vida digna per la dona d'abans!

I fou aleshores, enfront de l'exemple viscut per elles mateixes, que en els cervells de les noies va arrelar-se poc a poc una convicció ferma: que la llibertat no era pas

Una brillant arribada

Lliçó de gimnasia sueca al aire lliure

tan perillosa com els havien volgut fet creure! I com si volguessin rescabalar-se dels llargs segles d'esclavitud soferts, van entregar-se en cos i ànima al plaer infinit de sentir trancades les cadenes, buscant sado-llar-se d'aire lliure, d'espai, d'infinit...

Ací tenim com va néixer, indirectament, el culte femení per l'esport. Cada dia és més crescut el nombre de les noies que van fent-se càrrec que també per elles és un encert l'aplicació pràctica de la vella frase llatina: *Mens sana in corpore sano*, i, en conseqüència, augmenten les adeptes a la cultura física. Aquella llibertat, conquerida en un noble gest de rebel·lió, no ha estat pas mal aprofitada!...

Assaigs de natació a l'escollera

Una prova palesa de l'increment que les pràctiques prenen entre les dones, la tenim en el Centre Femení d'Esports de Barcelona que, malgrat no datar més que d'un any escàs, ha pogut ja reunir un planter de més de sis mil sòcies, que practiquen amb entusiasme tota classe d'esports en les diferents seccions amb que conta l'entitat.

Fixeu-vos un xic en les fotografies que il·lustren aquesta nota i digneu-me, després, si no és així, infiltrant l'amor a la cultura física en les futures mares de la nova generació catalana, com es fa obra de verdadera catalanitat, preparant l'adveniment d'una raça d'homes forts i sans que honrin i enalteixin la nostra ben amada Catalunya.

Alfons QUINTANA.

Peti de la Casa del Comte de Santa Coloma

Casa on hi ha instal·lada una fàbrica de paperines

EL renom de l'excel·lent construcció i gran riquesa de les cases de Barcelona, era general en les èpoques de noblesa i de bon gust. Podríem retreure el testimoniatge de diferents viatgers de totes les nacions, però cap no fora tan decisiu com el de l'andalús Pere Mexia, que en 1547, es a dir, quan nosaltres aviem perdut el domini del Mediterrani, i en canvi Sevilla i Cadis tenien el privilegi exclusiu del comerç d'Amèrica, diu que la nostra ciutat és superior a la seva Sevilla. Aiximateix, el catèdric d'Alcalá Carles de Mesa, en 1595 deia que Barcelona "tenia los mejores edificios de casas de toda Europa; porque las más dellas son muy semejantes a castillos o fortalezas", cosa que repetia Diago, afegint-hi: "siendo todas como son grandes y altas y de piedra cortada de Monjuy que muy bien labradas".

Malgrat la renovació urbana de Barcelona moderna, avui encara podem admirar ací o allà molts d'aquests casals que varen merèixer tals elogis. Però entre els recons que ofereixen un bell aspecte ja suntuari, ja pintoresc, indubtablement que sobressurt i excel·leix el carrer

de Montcada. És un veritable miracle que la destrucció que l'urbanització moderna, que Barcelona ha tingut de fer necessàriament d'una manera anormal, hagi respectat aquest carrer quasi íntegrament, puix des del seu començament en la famosa plaça del Born, fins a l'esvoranc que el pas

ment o barrocs d'aspecte imponent. És que aquest carrer era habitat exclusivament per famílies de l'aristocràcia catalana, i centre, per tant, de la riquesa, de l'elegància, de les gentileses i festivitats familiars de la nostra capital.

En la plaça del Born, els nostres antics cavallers feien les llurs festes, cavalcades i torneigs; allí varen celebrar-se les primeres *corridos de toros* de Barcelona, i fins a època molt acostada a nosaltres s'hi ha conscrat la tradició en organitzar-s'hi les un temps famoses rues de Carnaval.

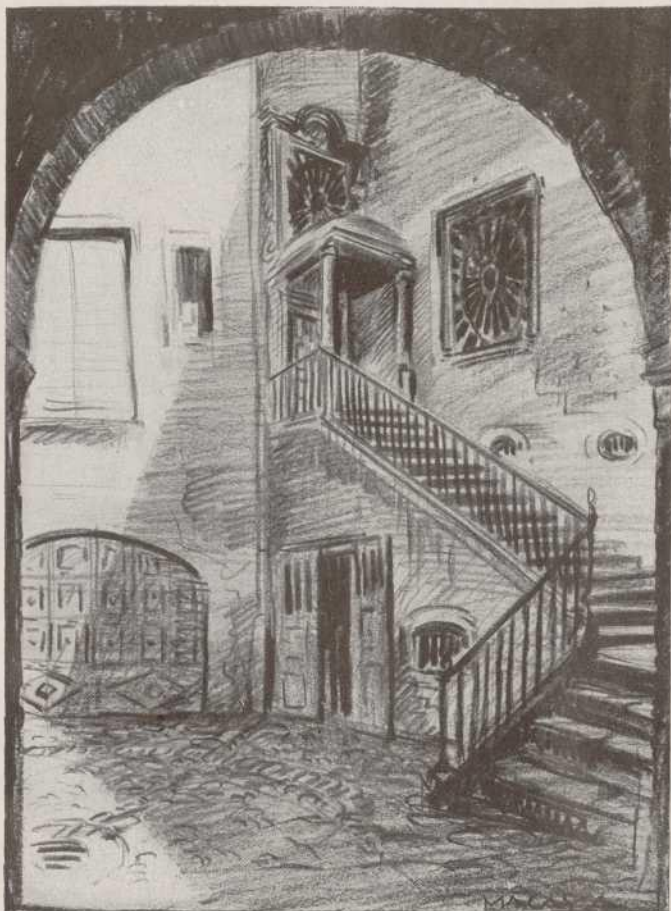
Així es compren com Cervantes, en fer venir Don Quixot a Barcelona, el fa posar en un palau del carrer de Montcada, on aquelles formoses dames i braus cavallers l'obsequien amb esplèndids banquets i celebren refinades festes i facècies en honor de l'heroi de la *andante caballería*.

Avui aquest carrer ha perdut el seu antic esplendor des que les famílies nobles, totes llevat d'una, han deixat d'habitar llurs palaus, i la creixença i transformació de la Barcelona comercial i industrial els ha necessitat per fer-ne ja dipòsits de mercade-

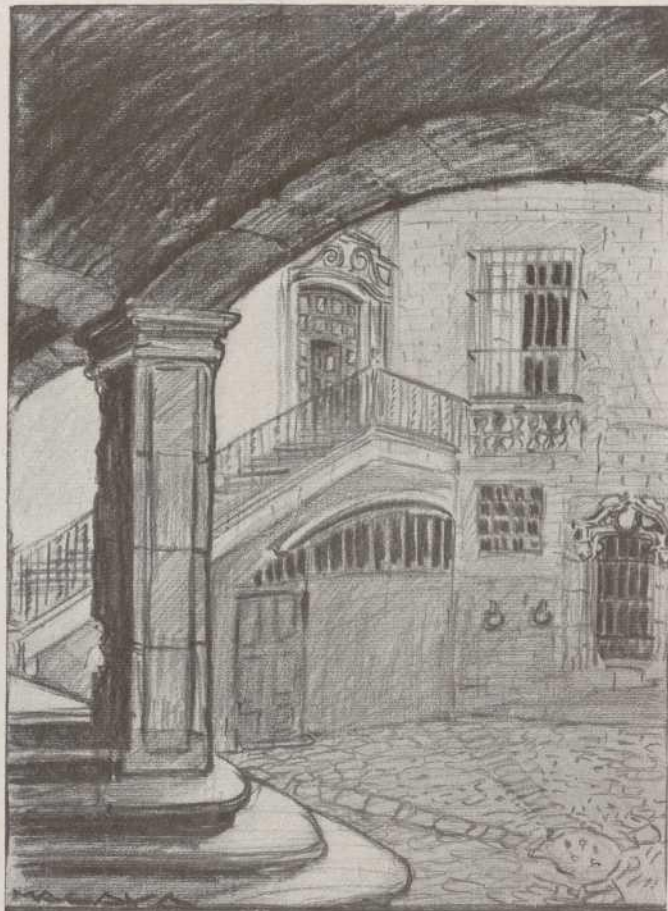
BARCELONA ARQUEOLOGICA

EL CARRER DE MONTCADA
ESTATGE DE LA VELLA
ARISTOCRACIA BARCELONINA

del carrer de la Princesa va fer quasi al final del vell carrer, en obrir-se aquest nou a mitjans del segle XIX, el carrer de Montcada en tota la seva llargada, bastant considerable, està constituït totalment a banda i banda per grans palaus gòtics, renaixen-

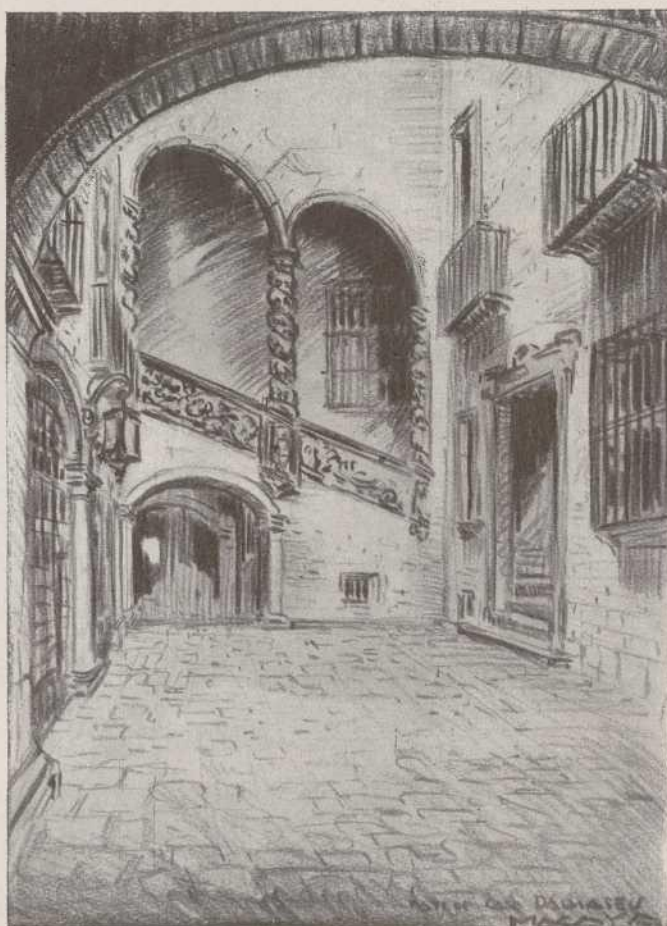
Convent de Monges

Casa on avui s'hi ostaatja l'Ateneu Obrer

ries, especialment de productes químics, o una fàbrica o taller, estatge d'una societat obrera, o un col·legi d'ensenyança, o be cases de lloguer. Quina pena fa de veure el palau dels Santa Coloma—un dels més bells edificis gòtics de Barcelona—convertit en fàbrica de formes de calçat! I mentrestant la noble família viu a Madrid, en una casa vulgar!

Aquest magnífic carrer, que abans no veia interrompre el seu solemne silenci sinó de tant en tant en deixar pas als nostres cavallers muntant briosos corsers engalanats uns i altres en temps de pau o cuirassats per la guerra, o be a les belles dames en les lleugeres lliteres o les luxoses feixugues carroces i no escoltava sino els llurs galanteigs i triat llenguatge, ara no sent sino les converses dels traficants en efectuar llurs tractes i contractes o la veu dels carreters guiant les cavalleries que tiren els carros plens a curull dels productes del comerç o de l'industria. A tota hora del dia hi regna un traüt i una animació extraordinària.

Pati de can Dalmaes d'estil barroc

Unicament un dels esplèndids palaus, només un, ha conservat la seva dignitat, en no deixar d'ésser mai l'estatge de la noble família Dalmaes, de gloriosa història, que se'l va fer construir. Cert que la part baixa és ara un grandíós dipòsit de productes químics, però tot el restant, format per les parts nobles de l'edifici — el pati, del qual publiquem un gravat on es veu l'elegantíssima escala, les solemnes sales, una d'elles convertida en capella per haver-hi nascut Santa Maria de Cervelló, el jardí, que conserva el caràcter del seu temps i conté una font que és una obra d'art — tot respón a la noblesa de la magna façana; tot serveix per al seu us propi.

I també només una vegada a l'any, el carrer de Montcada es reanima i sembla recobrar l'antiga majestat. Es per la diada de Corpus. La famosa processó ha conservat la tradició de passar pel vell carrer i aquella tarda estiuenca tots aquells artísties finestrals antics, tots aquells ries patis s'omplen de famílies ciutadanes per veure-la passar

(Segueix a la pág. 30)

La escriptora George Sand

SEMBLA que va de veres la formació d'un museu, establert a la cartoixa de Valldemossa, per recordar artísticament el viatge de l'escriptora "George Sand" i el músic Chopin a la Mallorca de 1830. Serà aquesta una forma sentimental de preparar el centenari de la famosa excursió de tals personalitats il·lustres i avui per avui permanents dins les arts i les lletres.

Ja és sabut que l'autora de tantes romàntiques novel·les volgué passar-se un hivern a la temperada illa en companyia del compositor polonès per tal de intentar un millorament de la greu malaltia que temps a venir havia de occir-lo.

Per raons diverses, Mallorca — la seva minoria intel·lectual — mai no ha oblidat aquest sucès de positiva importància per ésser els protagonistes dos artistes que la glòria ha auriolat, encara que un llibre, esdevingut relativament famós, hagi exhibit les contrarietats allà sofertes, íntimes i socials. El cas psicològic ara no interessa. Es un fenomen d'estudi per a sociòlegs i historiadors. La cosa certa és que, si no Chopin — temperament infantil i poc donat a l'exterior — George Sand, més observadora i expansiva, sentí fonament les bel·leses de Mallorca, que pregonà amb fervorós entusiasme. El músic melangi's, reclus a la cartoixa, es limitava a escriure a un seu amic: "La meua cella té la forma d'un alt sepulcre; les vores són plenes de pols; la finestra, petita, dona a un clos ple de tarongers, palmeres i xiprers. Tinc el llit davant de

la finestra, sota un rosetó retallat a l'estil alarb. Les obres de Bach, els meus manuscrits, les meves notes i alguns altres papers; heu's ací tot el que posseixo. Una calma absoluta... Hom pot cridar molt fort sense que ningú ho senti... En poques paraules: t'escric des d'un lloc ben estrany... Sota aquest cel hom es sent penetrat d'un sentiment poètic que sembla eixir de tots els objectes que hom té al seu entorn..."

El que no deia el músic, ho escrivia pels dos la novel·lista. "Tinc — contava a una amiga — una preciosa casa amoblada, amb jardí i en un lloc magnífic per cinquanta francs al mes. Ultra açò, a dues llegües d'ací, tinc una cella, és a dir, tres habitacions i un jardí ple de tarongers i limoners, per 35 francs l'any, a Valldemossa". I afegia, entusiasmada: "Açò es la poesia, la solitud, tot quant hi ha de més artístic sota del cel. I quin cel! quin país! Estem encantats".

Escolteu les impressions de llur arribada al poble on escrigué *Spiridion*, xop de natura i misticisme. "Ací — diu — es comença d'admirar la part alpestre de Mallorca; emperò és debades que les muntanyes s'aixequin a cada costat de l'entrefore; és de-

El pianista Frederic Chopin

EL MUSEU SAND-CHOPIN A MALLORCA

DIBUIXOS
D E
M A C A Y A
C A N T Ó

badés que'l torrent salti de roca en roca; només al cor de l'hivern és quan aquests paratges prenen l'aspecte selvatge que els mallorquís eis atribueixen. En el mes de Desembre, malgrat de les recents pluges, el torrent era encara un encantador rierol que s'esmunyia entre herbetes i flors; la muntanya estava riallera i la vall encaixonada de Valldemossa s'obria davant de nosaltres com un jardí primaveral".

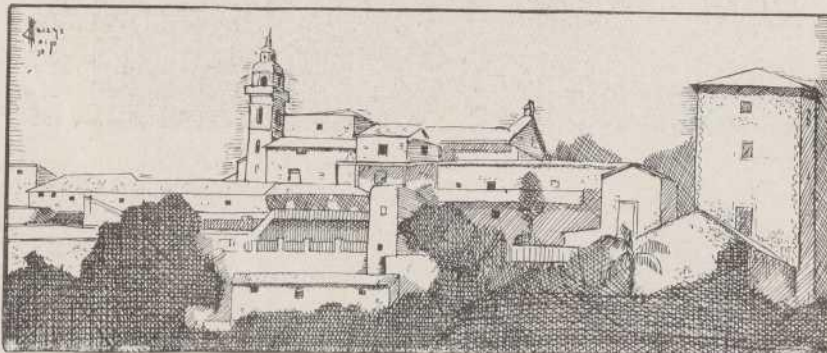
"La cartoixa — escriu, arribat al terme del viatge — situada al darrer pla de l'entrefore, s'obre al nord sobre una vall que s'eixampla i alça en suau pendent fins a la

costa espadada que la mar colpeix i rosega a la seva base... Es una de les vistes que curullen, perquè res no deixen a desitjar, res a imaginar. Tot ço que el poeta i el pintor poden somniar, la natura ho ha creat en aquest lloc. Conjunt immens, detalls infinits, varietat inesgotable, formes confuses, contorns definits, vagues pregoneses, tot hi és allà i l'art res no hi pot afegir. L'esperit no basta sempre per assaborir i comprendre l'obra de Déu..."

A cada excursió que feia amb els seus infants, tornava més entusiasmada. Sobre tot, el mar de Mallorca li inspirava eglòis ardents. "El vaig veure — tal com l'havia somniat, nítid i blau com el cel, dolçament ondulat com una plana de safir, tallada amb regularitat, en soles, la mobilitat dels quals és inapreciable vista des de certa altura i tancada entre boscos d'un verd ombriu. A cada passa que donàvem damunt la muntanya sinuosa, se'ns oferia una nova perspectiva sempre més sublim que la d'abans..."

Teniu ben present que tantes alabances les feia l'escriptora francesa sense que tinguessin quasi precedents. L'any 1838 eren

ben pocs els estrangers que es resolien a embarcar-se cap a Mallorca. Potser va ésser la primera ploma que va descobrir als pintors la formosor de l'illa. "Mallorca — deia — podria fàcilment competir amb Suïssa, puix es podria anar-hi amb molt poc de temps i es trobarien, sens dubte, bel·leses tan delicades i grandeses tan rares i sublimes que ofe-

La cartoixa del poble de Valldemossa

(Segueix a la pág. 27)

Un poble del Monseny, arraulit en els flancs de la muntanya

Es innegable que cada poble té la seva fesomia pròpia, queleom de peculiar que serveix per distingir l'un de l'altre. No és pas la forma característica dels seus contorns, que l'esguard habitual recorda fàcilment, sinó que és queleom que està per dintre de l'estructuració de les coses, com un expressionisme concordant o subjecte amb l'harmonia del paisatge enviro-

nant. Els pobles muntanyenes tenen aquesta característica més assenyalada. No hi trobareu diferències essencials en les construccions, però la visió de conjunt dóna una impressió que no és pas la mateixa dels pobles del pla.

I és que a muntanya la naturalesa és més ferma i més rotunda en les seves manifestacions. Sembla més potent i àdhuc més hostil. La pluja s'estimba per les serralades amb fúria de torrent; el vent s'esquinça en xiulets en les arestes del rocall, i si un tro deixa oïr el seu ressó, aquest s'extén, s'eixampla, creix en les oquedats

POBLE MUNTANYENC

Una masia del Montseny, típicament catalana

de la muntanya i pren una intensitat apocalíptica i paorosa.

Així el poble muntanyenc, arraulit al peu d'un colós de granit i guaitant a un abim cap avall, ens sembla un poble humil, es-

tastròfic, i oprimint pels flancs de la muntanya, que poden enrunar-lo amb una abraçada... Per això, també, les cases de poble de muntanya gaudeixen d'una escalfor de llar més reconcentrada, a l'aixoplug de les tramuntanes, que fa que hom s'hi senti bé degustant la plaent quietud de les cases catalanes exaltada amb l'extremosa hospitalitat dels muntanyenes.

Poble muntanyenc! Que ça i enllà de les nostres serralades has conservat immaculat el fogar de les nostres tradicions i de la nacionalitat catalana, mereixes bé de la pàtria.

Catalunya no oblidarà mai que mentre la nostra parla

cra menyspreada y foragitada de les grans ciutats, tu la conservaves amorosida, sense bastardies ni claudicacions de cap mena, i quan els catalans despertaren del llarg somni, hagueren d'acudir a tu cercant el tresor de la seva llengua amb la qual intervenen, a la par dels altres pobles, en totes les nobles tasques de la cultura universal.

Adam i Eva foragitats del Paradís

L'Homenatge de l'Occident

El Calvari. (Part superior)

LES PINTURES I LA CATEDRAL

La noble Ausona té una catedral que per la seva traça no és pas de les més atractives. Cert que conté el més ric claustre gòtic de Catalunya, avalorat encara pel sever panteó d'En Balmes, que n'ocupa el centre; el seu vell cloquer romànic és una relíquia venerable; és notable també el seu altar major, obra feta en alabastre per Mestre Oller l'any 1422, i algunes capelles són de gran importància. La sagristia és rica en joies, i el museu episcopal adherit és un dels més renomats que es coneixen. Però la fàbrica catedralícia pecava de freda.

Això era degut al seu extremat neo clasicisme acadèmic, que donava ambient poc adequat per a un temple catòlic, on tant l'arquitectura com la part decorativa influeixen de manera molt directa en l'esperit dels fidels.

Els temps ho trasbalsen tot.

I les gentes, àduch les més modestes, es tornen senyorívoles.

I fins en el temple cerquen queicom que els ompli els ulls.

Prova en tenim que de les senzilles capelles romàniques vàrem passar a les esveltes catedrals gòtiques.

I més tard al pagà Renaixement.

I a l'aclaparador barroc.

Fins arribar a les modernes esglésies, el luxe i subtilesa de detalls de les quals s'adiuen ben poc amb els fins humils per als que fou creada la Casa del Senyor.

El Calvari. (Part inferior, esquerra)

El Calvari. (Part inferior, dreta)

L'Homenatge de l'Orient

Sant Ramon de Penyafort

DE J. M. SERT DE VIC

Però la marxa devoradora dels segles acaba amb els costums més arrelats. Rites, tradicions...

□ □ □

La catedral de Vic estava mancada de quelecom que tingués especial atractiu per al turista.

La perspectiva interior del temple es poc interessant degut a que el cor que ocupa la part central li treu alliecient al primer cop de vista, tan necessari per a captivar al foraster.

Avui té excepcional importància acontentar als estranys.

Els són la trompeta de la Fama que ressona arreu del món.

Els donen vida a les ciutats.

□ □ □

I es varen encomenar a Josep Me Sert les meravelloses teles que decoren ara les parets del temple vigatà de la cornisa en avall i que assoleixen un conjunt tan artístic i tan ben encertat, que hom no sap si admirar més la concepció genial del pintor o els extraordinaris procediments de tècnica en la realització de l'obra esmerats.

Els assumptes que es tracten són passatges de la Passió del Senyor, episodis del Vell i del Nou Testaments i temes al·legòrics a la definitiva consagració de l'Església Catòlica, Apostòlica i Romana.

La tonalitat de la pintura és d'un sèpia avalorat amb encertats tocs d'or mat que donen als clars i obscurs una riquesa de

(Segueix a la pág. 26)

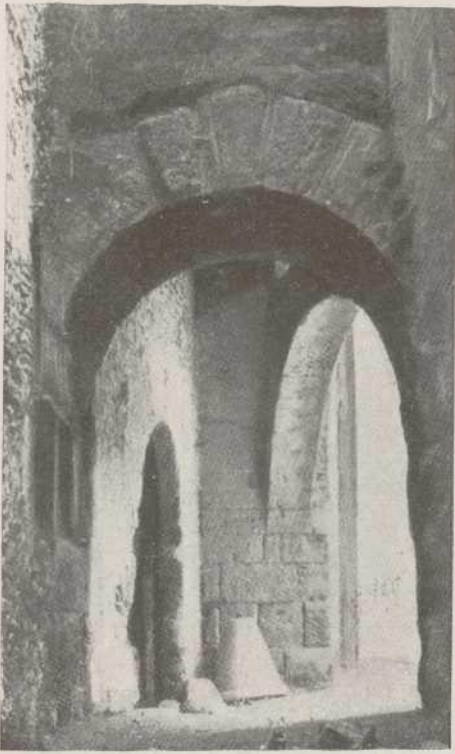
Jesús en el Cenacle

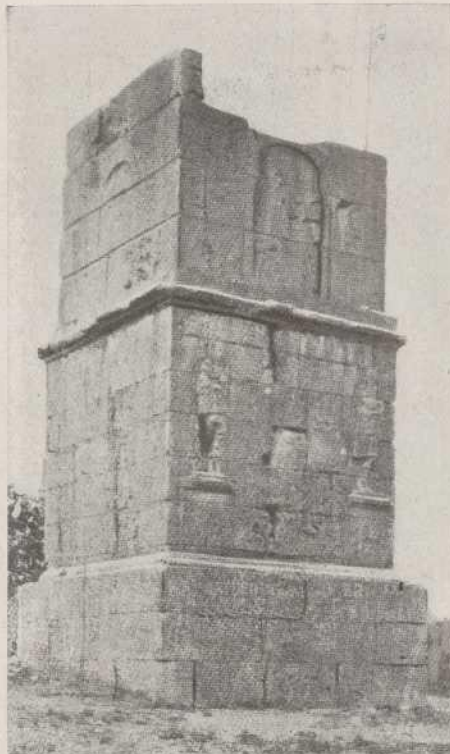
Condemnació de Crist per Pilat

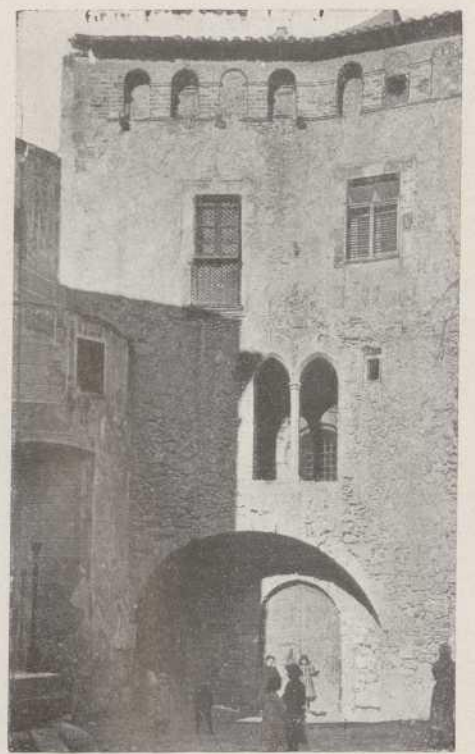
El Sant Sepeli

Arc del Foro Romà

El sepulcre dels Escipions

Casa Roma, de la Plaça Pallars

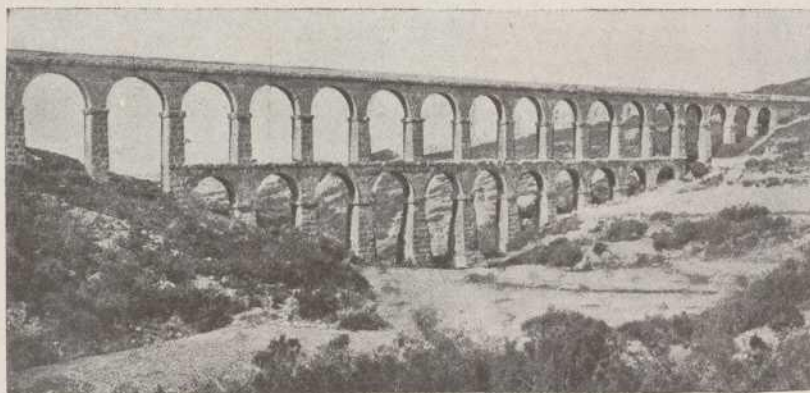
TARRAGONA, la ciutat gloriosa que ha meregut els títols més superlatius: Magna Tarraço, Roma Catalana, Ciutat Augusta, Ciutat monumental, és arxiu dels millors orígens de la nostra civilització i deu ésser la ciutat sagrada de Catalunya, la capital màxima del nostre esperit, de la nostra cultura i un lloc d'atracció de tots els artistes i de tots els savis del món. La ciutat que va ésser anomenada per un il·lustre arqueòleg italià "un pezzo di Roma", la ciutat imperial per la seva il·lustre ascendència, tindrà de

TARRAGONA

PER RAMON CANALS

transformar-se en una Oxford o en una Bruges de Catalunya, pels seus mèrits altíssims de matrona supervivent de tots els temps, plena d'eternitat.

L'arquitectura romana va ésser a Catalunya un art oficial, no un art popular, i en general va ésser pobre; solament en la capital de la Hispània citerior es va manifestar esplendorosament, arribant al seu màxim en el temple d'August, en el qual, segons Puig i Cadafalch, Falguera i Godai, els escultors varen cisellar llurs marbres amb extraordinària bellesa i

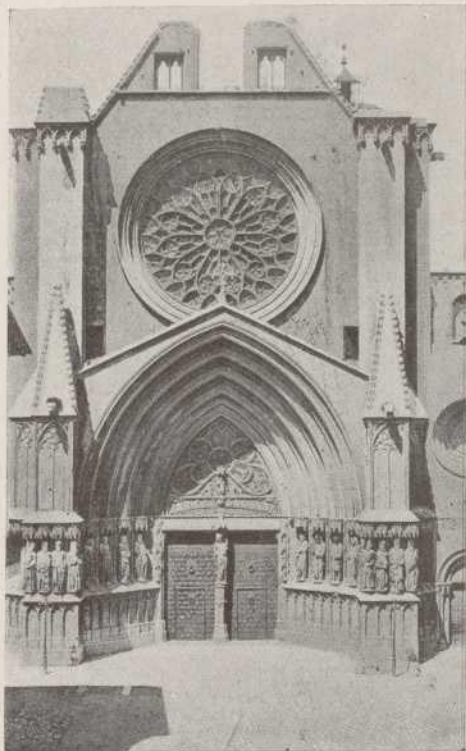
Acueducte romà dit vulgarment Pont del Diabla

Porta ciclòpea a l'antiga muralla romana

Torre de l'Arquebisbe. Construcció romana sobre basament de ciclòpea

Façana de la Catedral

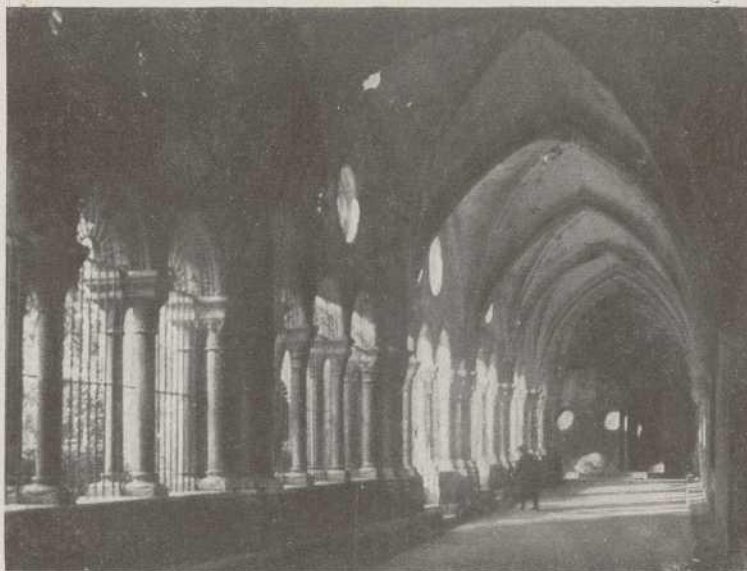
Museu. Detall

La Catedral

amb una elegància ciutadana, no igualada, fora de Roma, més que en la Capital Tarraconense.

Aquest temple d'Agust, va ésser construït en temps de Tiberi i en els primers anys del Cristianisme. En ell es reunien anualment els representants de tota l'Hispania Tarraconense, per celebrar les grans festes augustes. Probablement varen ésser escultors grecs els qui varen executar aquesta obra i Pi-joan veu en el fris d'aquest temple els mateixos caràcters decoratius del Ara pacis que a Roma va fer construir Octavi i es considera el millor monument de l'art imperial romà, comparable al

El Claustre

de les Panatees del pòtic del Partenon.

Altres temples es van aixecar de gran riquesa, com ho proven els fragments desats en el Museu Arqueològic i les monedes del mateix; el de Júpiter, del qual es varen trobar importants restes en construir-se el Seminari; el de la deessa Tutela, que va ésser la protectora de Tarraco segons les inscripcions votives trobades; el de Minerva; el de la deessa Iris, les ruïnes del qual existeixen en la part sub-urbana dita Salsalades; el de Marc; el de Trajà, al qual pertanyia un fragment de cornisa empotrat actual-
(Segueix a la pág. 30)

Balcó de la Mediterrània i monument a Roger de Llúria

Apariant les xarxes

CRONIQUE BARCELONINES

ELS CONCURSOS DE BELLESA

La plaga nord-americana dels concursos de bellesa també s'ha estès per ací.

A Barcelona, hem tingut la reina dels encants, dels mercats, de les mecàniques, de les modistes, etc.; si seguim aquest pas, encara que la dinastia catalana fa molts anys que no existeix, no podem dir que ens manquin reines.

Darrerament, han estat moltes les poblacions catalanes que també han volgut tenir la seva reina i a tal efecte han celebrat concursos de bellesa, per tal d'atorgar el disputat gallardó.

Val a dir, però, que la dona catalana actual, potser degut a la creixent pràctica dels esports, aconsegueix fer ressortir cada dia més la seva tradicional bellesa.

Sant Cugat del Vallès. La reina del Mercat amb la seva cort d'honor

LA BAIXA DE LA PESSETA

Ja comencen a pujar els preus de molts queviures degut a la continuada baixa de la pesseta, encara que, mirat d'aquí estant, no sembla que, sigui la pesseta la que baixa,

sinó que són les altres monedes les que estan pujant.

La llàstima és que de tot aquest enrenou produït per la depreciació de la moneda, els consumidors en patim les conseqüències.

EL CARNET ELECTORAL

Amb motiu de les eleccions properes — que hi ha qui creu que no es faran — els futurs electors es donen pressa a proveir-se del carnet electoral que servirà per identificar els

ciudadans que es presentin a votar en l'ur col·legi.

Aquesta millora potser permetrà que per primera vegada no sigui possible fer votar els morts, a menys que siguin prou vius per presentar-se amb carnet electoral i tot.

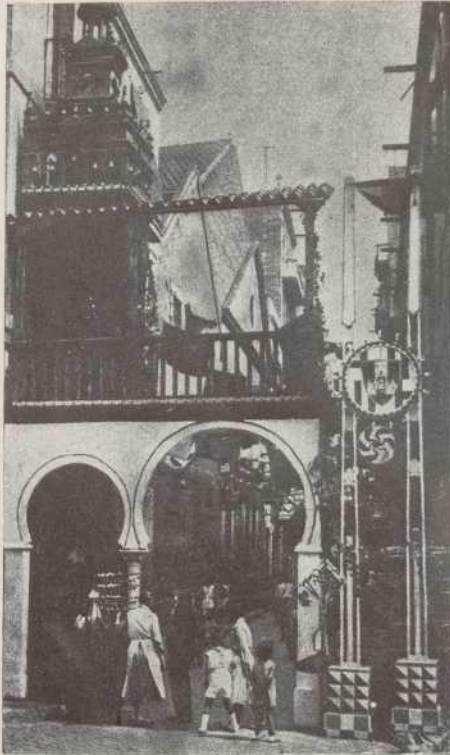
Hom no està molt entusiasmada amb les bondats d'aquesta innovació.

Enric Blanco Alberich amb la seva muller i filleta

El país dels correders per Tossa de Mar

Entrada del carrer de Vic, per la Travessera

El lloc d'arribada era l'estadi de Montjuïc, i els barcelonins els varen fer una rebuda magnífica.

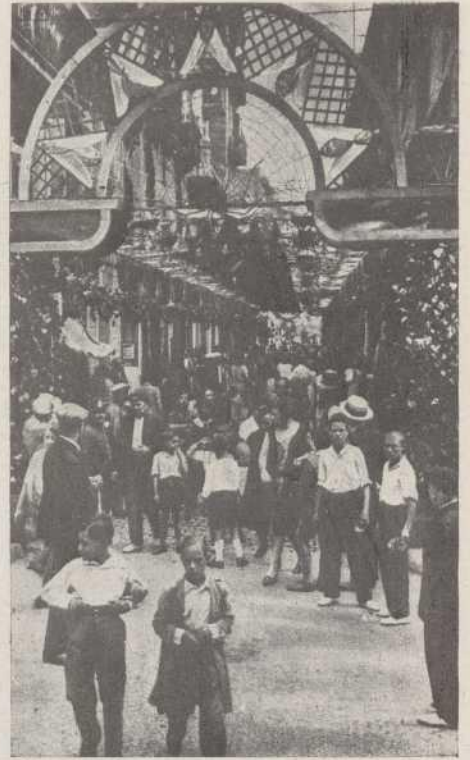
LA FESTA MAJOR DE GRÀCIA

Com cada any, les festes que ha celebrat la barriada de Gràcia amb motiu de la seva festa major, s'han vist molt animades. Varen ésser molts els carrers i places engarlandats i en els quals s'hi varen realitzar ballades de tota mena i concursos per a la quitxalla.

Les festes de barri al pie de l'estiu o a les primeries de la tardor, són ja una cosa indispensable per al bon barceloní i faciliten la sortida dels entusiasmes que la calor produeix.

EL CAMPIONAT DE FUTBOL

S'ha acabat la primera volta del campionat de futbol de Catalunya. Els equips que hi intervenen han quedat classificats així: Barcelona, 10 punts; Sabadell, 8; Europa i Badalona, 5 punts cadascú, i el Júpiter i l'Espanyol, amb un punt cadascú, van a la cua per ara.

El carrer del Panadès, tot engarlandat

VOLTANT

LA TERRA CATALANA

La volta de Catalunya en bicicleta ha despertat aquest any molt d'entusiasme. En tots els pobles per on va passar la caravana de corredors, la gent sortia a la carretera a veure'ls passar i aplaudirlos i encoratjar-los. Val a dir que bé s'ho mereixien els minyons, perquè, costerudes com són algunes de les carreteres de la nostra terra, n'hi ha ben bé per cansar-se de fer moure els pedals tants dies com dura la cursa.

El Sr. Francesc Macià al moment de prendre l'auto que el portà a la frontera.

Els de l'Espanyol, que es pensaven fer negoci amb la venda d'en Zamora, els haurà sortit malament el tret. D'ençà que ell no hi és, no n'encerten ni una.

En canvi, la gran sorpresa ha estat el Sabadell, reincorporat enguany al grup A, i que no més ha estat vençut pel Barcelona.

TEATRE CATALA

Sembla que la temporada de Teatre Català començarà amb tanta o més empenya que la de l'any passat. De moment, una enquesta feta

(Segueix a la pág. 29)

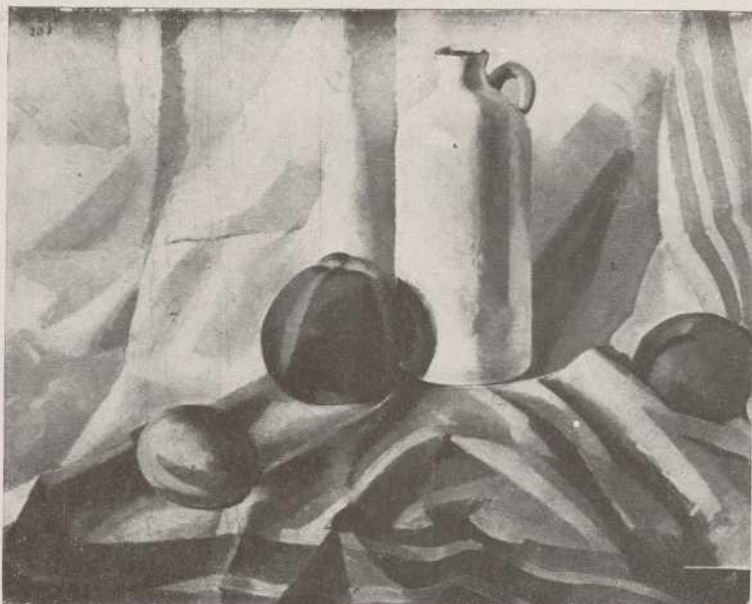

Un moment del partit, Badalona-Espanyol

Entrenament dels jugadors del Barcelona

ELS CATALANS EN EL XX SALÓ NACIONAL DE BUENOS AIRES

Natura morta

EL Saló d'enguany ha estat un dels més nodrits, i sobre tot en qualitat; en conjunt, una exposició molt acceptable.

La representació dels artistes catalans no fou molt nombrosa; sols foren tres els que hi tingueren obres; puix altres artistes, per haver fet exposició individual, es trobaren sense obres inèdites per exposar, i un altre, en Pasqual Aillon, tampoc no pogué fer la seva tramesa per rahó d'ésser nomenat membre del jurat qualificador; així, doncs, la nostra representació al Saló quedà confiada a en Ramoneda, en Fàbregues i en Joan Despí.

La tramesa d'en Ramoneda consta de dos quadres, retrats tots dos, temes ja coneguts en ell, i que cada dia tracta amb més sol-

Retrat, per F. Ramoneda

tura. El retrat de senyoreta de cos enter i gairebé a grandària natural denota un progrés en ço que és la part constructiva del quadre, una factura fàcil en la pinzellada i una bonica disposició de toda la figura. Les robes del vestit que cobreix la damisella són ben resoltes i a l'ensemper conserven llurs qualitats.

L'altre retrat titolat "Ollovaca" és de molta semblança, però en qualitat preferim l'anterior; però en la seva estructuració i estilització queda molt ben impressionat.

En Joan Espí només té una naturalesa morta, titulada "Gris i plata", per cert molt ajustada al títol, puix és d'una tan fina riquesa de tons que verament sembla un joell.

En fi, es un pintor que es pot dir que tot just s'inicia, puix és el primer any que exposa, i la seva pintura ha estat ja admesa en el Saló sense cap mena de discussió.

El problema que s'ha proposat resoldre no és pas d'un principiant; no és posar un bodegó en contrastos de color per enlluernar amb quatre coloraines, sinó que és d'una simplicitat pasmosa d'elemens i colors compost per una roba blanca per fons, altre blanc per base i un gerro blanc també, i com per trencar la monotonia hi ha dues pomes i una llimona, totes elles també de tons clars, però molt ben construïdes i en conjunt d'una visió molt refinada.

Esperem; la seva lluita per aquest viarany el conduirà al cim.

L'altre expositor — autor d'aquestes ratlles — va exposar un dels *panneaux* per una decoració mural il·lustrant l'immortal faula de Palífem i Galatea, del gran poeta Lluís de Gón-

Galatea, per F. Fàbregas

gora, tema magnífic per una composició de tal mena i sobre tot per un esperit mediterrani, on hom pot lluir la llum del nostre cel blau damunt la blavor del nostre mar.

A flor d'aigua, damunt d'una petxina guiada per dos delfins, és conuïda la més bella de les nimfes de Doris, deixant al descobert el seu contornejat cos de Venus colmat de tota puresa.

Hom sent una veritable passió per la pintura mural, tan llastimosament desapareguda als nostres temps, en que els pintors es dediquen sols a la pintura de cavallet, i aquest és un motiu de que els pintors contemporanis no tinguin una vida pròpia. Per altra part, també l'arquitecte resol tot els

Ollovaca

Fátima

EXPOSICIO R O C A M A R S A L

bre del 21 del mes passat. Din així:

“...és de línies àmplies i fresc de color. Observem la Galatea — una pintura mural — de Francesc Fàbregues. Hàbil i segur de si mateix, molt mestre del seu ofici, l'autor ens dona amb aquesta evocació mitològica una obra senyora”.

R. MARSAL

En la primera sala del Saló Witcomb, en Roca i Marsal se'ns presenta amb un aspecte distint del que oferien les seves passades exposicions.

Obrer. Cap d'estudi

seus interiors amb línies rectes, i tot blanc. Aquest és un altre motiu perquè trobem pocs cultors de la decoració mural en els seus diversos procediments, que són d'uns resultats sorprenents.

Referent al judici crític, hom transcriu ço que escrigué el crític d'art de *La Nació*, senyor Josep Lleó Pagano, en el nom-

Estudis constants i profunds precedeixen sempre a l'avançament d'un pas més en el seu camí; aquesta vegada la seva atenció ha estat dedicada en particular al nu, i sobretot al nu a plena llum, en la qual cosa ha aconseguit bells efectes. Aquests dibuixos apuntats i aquarellats amb senzillesa, donen la forta impressió del que sap obser-

var. En “La Mare” i “Cafè de la Boca”, l'artista obté valors i tons d'una justesa admirable.

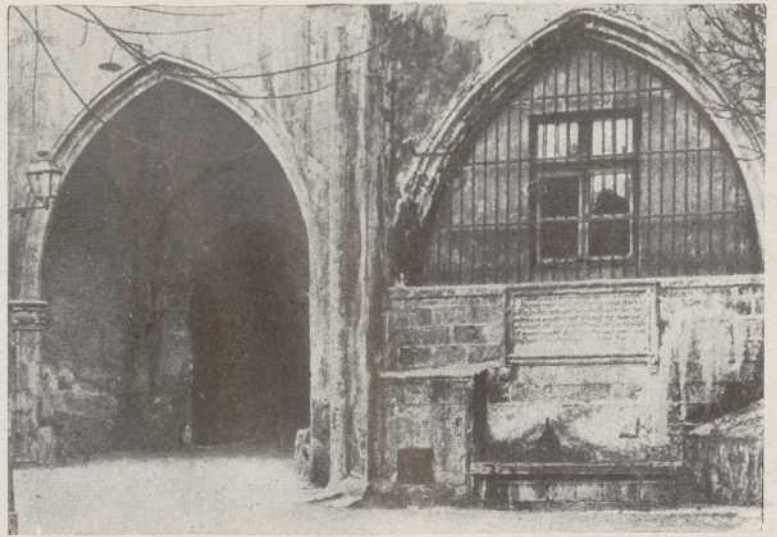
No pretenem pas fer crítica, però cal dir com ens admira el treballador constant que és aquest jove que amb cada nova exposició ens ofereix una ocasió de poder apreciar notables progressos.

FESTA EN HONOR DEL SENYOR J. LLEONART NART

Amb motiu de complir el seu seixanta nové aniversari, els companys i col·laboradors d'aquesta revista oferiren un banquet al senyor J. Lleonart Nart com a homenatge a les iniciatives que a profit de la nostra collectivitat ha desenrotllat durant molts anys

L'HOSPITAL DE LA SANTA CREU

Porta d'entrada al pati
des de'l carrer del Carme

Hospital de la Santa Creu
(Detall).

UN DESTI HONORABLE

AQUESTA bellesa arquitectònica, que és un símbol d'allò que era la nostra terra en establiments benèfics, quan la llibertat i la noblesa regien els destins de la ciutat de Barcelona, ara es transformarà en la casa dels estudis superiors de la nostra llengua. És just que, una vegada traslladada la casa santa a un altre indret més adient i més en consonància amb els moderns mètodes d'higiene i d'ubicació, se li doni un nou caire que, si més no, segueixi la trajectòria honorable acomplerta a través d'númers centúries.

L'hospital de la Santa Creu pot dir-se que és un dels més antics del món. En l'è-

poca de la seva fundació eren poques les ciutats que podien vantar-se de posseir cases de caritat i de misericòrdia com la de Barcelona. En el seu temps potser era l'establiment benèfic model per excel·lència.

Per això, les autoritats barcelonines, amb un criteri científic que les honora, van triar un lloc adequat, gairebé en plena natura, per bastir-hi l'hospital que ha substituït el vetust de la Santa Creu. L'hospital de Sant Pau — que ara ja està habilitat — té l'avantatge de comptar amb totes aquelles comoditats per als asilats que no es gaudien en el vell edifici del carrer del Carme.

Però, una vegada desocupat el venerable casal, havia de trobar-se-li un nou destí. Hauria estat una heretgia que aquelles pe-

des, que són un tros d'història de la pàtria i pel que representen com a bellesa arquitectònica, haguessin estat enderrocades, sols per satisfer les ànsies d'un urbanisme completament fora de to.

El vell edifici de la Santa Creu mereix que resti allí on van plaçar-lo aquells qui van concebre'l. Allí, en aquella rea barcelonina que s'ha format al seu entorn i que fins i tot ha estat batejada com si fos part integrant d'ell mateix.

I per això, res més adient que transformar-lo en la casa pairal dels estudis catalans. Si hi ha un lloc que sigui digne d'és ser triat per a tan alt ministeri, és aquest. Des de l'ubicació fins a la bellesa de les seves línies gòtico-catalanes, que li donen un sentit de cosa nostra integral, el fan insubstituïble.

(Segueix a la pág. 27)

Infermeria de dones

Hospital de la Santa Creu (El Corralet)

DE petit, petit, l'Enric es va quedar sense mare. El pobrissó, en trobar-se tan solet, es va arraulir a les cames del seu pare, cercant la tebior dels manyagois perduts. En anar-se'n del món, la mare li va deixar la mel als llavis de les cançons de bressol, cançons que mai més no s'esborrarien de la seva ment i que en l'esdevenidor haurien de model·lar el seu cor tendríssim. El seu pare, per poder guanyar-se el més de pà, va haver de deixar l'Enric al càrrec d'una vídua carregada de fills.

Al matí, en llevar-se, el pare el vestia i el duia a casa de la vídua. Es feien un petonet, i fins al vespre ja no es tornaven a veure. En desprendre's del pare l'Enric, li venien ganes de plorar. Els fills de la vídua, marrecs malcriats, se'n mofaven i no el volien en els llurs jocs, i la vídua, en comptes de reptar-los, es feia la desentesa. Si el nin plorava, no li posava el plat a taula. Quan al vespre arribava el seu pare, no gosava pas dir-li que no havia menjat, per por de càsties pitjors amb què la vídua l'amenagava si la descobria. I l'Enric, dia a dia s'anava aflaquint i es fonia com una candeleta. El pare, ni se n'adonava, per tenir els ulls posats en la vídua, i com que ella sabé fer-se'l seu, poc temps després celebraren el casori.

□ □ □

L'Enric tingué marastra, i el seu pare poc a poc el va avorrir i va posar estima als fills de la seva dona. Totes les nits, quan el seu pare tornava de la feina, els feia fer rotllana i els contava rondalles. El pobre Enric havia d'allunyar-se'n, puix no el podien suportar a la llur vora. I es dalia per oir-les contar. S'amagava darre-

RONDALLAIRE

PER

M. BANDRANAS PALA

DIBUIX D'ELISEO MACAYA

ra una porta. Els marrecs, que l'espiaaven, descobrien l'amagatall i el feien fugir a corre-cuita, amb complaença del desamorat pare.

Ell hi tornava de puntetes, i altra volta el perseguien els fills de la marastra. Aleshores, el feien anar al llit. No per això s'adormia. Deixava passar l'estona i quan li semblava que seguien la rondalla, es llevava i, tot baixant poc a poquet, treia el caparró per la barana de l'escala. En ésser vist, li clavaven una llisada, i cap al llit. Amb les llàgrimes cara avall, tancava els parpres i bó i sanglotant, es quedava dormit. I la rondalla que no li deien, el somni li contava.

□ □ □

—Sabeu rondalles?... Voleu contar-me'n una?

Aquesta pregunta, la feia tantes vegades com persones passaven davant la porta de casa seva. I li responien:

—No tenim temps, fillet... No te'n contem els teus pares?

—No, no me'n contem!... Conte-me'n una...

—No tenim temps, no tenim temps...

I el deixaven entristorat, i era aleshores quan es creia el nen més infelís de la terra.

□ □ □

Anys després, va aparèixer per aquelles contrades un home d'aire apostòlic, al qual seguia la quitxalla il·lusionada. Li deien el Rondallaire.

Els hiverns els passava a muntanya, i els estius baixava a la plana, per escampar les seves contalles. Triava les nits de lluna, i en l'era més espaiosa del llogarret o poble, petits i grans feien rotllana al seu entorn. Amb quin recolliment l'escoltaven!.. La paraula al seus llavis es feia llum, i la gent, bocabadada, seguia fil per randa les seves narracions meravelloses. A mitja nit, tots s'aixecaven, i els menuts — que els recava haver-lo de deixar—li feien preguntes con aquestes:

—D'on heu tret tantes i tan boniques rondalles? Qui us las ha contades?

—Ningú, fillets meus, ningú; quan jo era petit, petit com vosaltres, mai no tingueren temps de costar-me'n.

—I doncs, com les sabeu?

—No les he pas apreses per haver-les escoltades o llegides. Les he tingudes de fer, per contar-me-les a mi mateix.

Aquest home, d'aire apostòlic, que fascinava a tothom, el més gran rondallaire d'aquelles comarques, era l'Enric, aquell que de noiet es dalia per una rondalla, i que mai no va heure el goig d'haver-la sentida contar.

M. BANDRANAS PALA.

LES PINTURES DE SERT

(De la pág. 17)

matisos insospitada. Ço que és adornat en alguns llocs amb la vermellor severa dels cortinatges i pel blau del cel i el grisenc dels fons, fa que els conjunts prenguin un relleu tan vibrant que sorprèn i captiva alhora.

Josep M.ª Sert es estrany en el colorit! Estrany i original.

Prescindeix de realitats d'ambient.

I de fórmules acadèmiques.

I de la veritat històrica.

Es despreocupa, s'inspira i produeix.

I en produir crea.

Crea l'obra d'un geni.

Per Josep M.I Sert la catedral de Vic tindrà una bella dualitat.

Temple i Museu.

Temple de religiositat ben purificada.

Museu de tan gran importància que a ell viadràn en romiatge de les més llunyanes ciutats del món.

□ □ □

La iniciació del decorat del temple es deu ans que tot al degà de la catedral, doctor Jaume Serra, qui amb ferm entusiasme per l'obra pietòrica de Josep M.ª Sert, va interessar vivament al molt il·lustre bisbe Torres i Bages, de tan dolça memòria.

Abdós varen treballar fermament perquè la idea passés a ésser realitat i després d'una labor incansable que va durar vint-i-cinc anys, assoliren el triomf, previ un dictamen de savis i artistes, entre ells el gran Gaudí.

Avui la part més important de l'obra està ja realitzada.

A la seva realització va contribuir eficaçment el bon patrie Francese Cambó, sempre disposat a ajudar moral i materialment tot quan reforma la cultura catalana.

□ □ □

Hem arribat a la descripció de les teles.

La faré per ordre cronològic.

Els nombres del plànol serviran al lector per a indicar-li a quina part del temple es troben exposades.

Adam i Eva foragitats del Paradís (4).

— Fora els murals ciclòpics que voregen els jardins paradisiacs, veiem els nostres primers pares en actitud de fonda desesperació pel pecat comès. El dolor ha desconhortat a Adam; l'abatiment té retuda a Eva. Ella s'empara a la falda del benaimat espòs.

Aquest és un dels plafons més emotius per la seva realitat.

Abraham rebent als tres àngels (5). — Representa el moment del missatge celestial que és portat a Abraham pels àngels de Déu, amb el que li assabenten que tindrà un fill de la seva esposa Sara, vella i estèril. Aquesta, mig amagada, escolta curio-

sa la nova, mentre el patriarca extèn la mà als enviats.

Lluita de Jacob amb l'àngel (6). — Té aquesta tela dos motius ben inspirats: la lluita de Jacob amb l'àngel invencible i la partença d'aquest de tornada al Cel després de beneir el fill d'Isaac, que li demana tal mercè en convèncer-se que és un missatger de Déu.

Tornada de Tobies (7). — L'artista ha reunit en aquest plafó decoratiu l'arribada del jove Tobies i la de la filla de Raquel, esdevinguda sa esposa. L'arcàngel guaiador apareix entre dos camells saludant al vell cec Tobies qui, guiat per sa muller Anna, rep el bès filial del tan esperat viatger.

És de remarcar la figura del vell Tobies, de una forta intensitat que corprèn. Piques vegades el posat característic d'un orb s'ha interpretat amb més justesa de concepte.

Tal concepció basta per a acreditar un artista.

L'expulsió del general Heliodor del temple (9). — Heliodor, enviat del rei Selene per a apoderar-se del tresor del temple de Jerusalem, és foragitat del mateix per tres àngels.

El seu ajudant resta sorprès i esmaperdut davant del celestial prodigi.

La victòria del Macabeus (8). — L'àngel del senyor apareix cavalcant briós corser, per a guiar a la lluita el capdill dels Macabeus, Judes, fill de Maties, qui desfà amb l'ajuda celestial les hosts del general d'Antíoc Epifanes, encarregat d'acabar amb el poble d'Israel.

Els heralds esbomben amb llurs sons guerrers la nova de la victòria.

El misteri de l'Encarnació del Verb (10). — És una de les teles que més sorprenen i encanten, per la seva extarordinària senzillesa.

L'arcàngel Sant Gabriel, enviat de Déu, trameta a Maria Puríssima escollida per Mare de Jesús, la nova de la seva propra maternitat. La Verge Santa, asseguda sota el pòrtic de la seva casa de Nazareth, rep el divinal anunci amb dolça resignació.

Al fons s'ovira el cloquer de la catedral de Vic, on cada tarda, al toc d'Angelus que commemora el Sant Misteri, crida els fidels a la oració.

L'anunci de la Bona Nova als pastors (11). — L'àngel missatger mostra als pastors el poble de Betlem, on és nascut el Redemptor dels homes. Uns escolten la nova amb delectança; altres amb santa humilitat. Les boires que cobreixen el sant lloc són precursoras del Sol de Justícia que ben aviat il·luminarà la Terra.

Jesús i els doctors (12). — Jesús infant interroga als doctors sobre la interpretació de les Sagrades Escriptures. Els més pro-

pers l'escolten admirats; altres, reflexius, mediten les paraules de l'extraordinari homenet. Els més escèptics fullegen el gran llibre de la Llei. Al fons, dos consulten un gros infoli.

El Cenacle (19). — Jesús celebra amb els apòstols el sopar de Pasqua.

En ell instituí el Salvador el sant sagrament de l'Eucaristia, repartint als seus deixebles el pa que simbolitza el seu cos i el ví que representa la seva sang.

Finat aquest, el Diví Mestre amb sa gran humilitat, assabenta als companys que un d'ells l'ha de traïr.

No pot ésser més encertada l'expressió de les figures que el rodegen.

Totes elles, segons el propi temperament, mostren la sorpresa o la indignació que els produeixen les paraules del Sant Home qui predica arreu la Pau i l'Amor universal.

Judes, el traïdor, abandona l'estança per anar a cobrar els trenta diners que són el preu de la seva malifeta.

L'oració de l'Hort (13). — Jesús rep de mans de l'àngel enviat la coquilla que simbolitza el penar, qui adolorit per l'expressió amarga del Redemptor, es tapa el rostre en senyal de condol.

Els deixebles dormen tranquils sense temença del perill que s'apropa.

Jerusalem al fons, vomita per ses portes els saions que venen a empresonar al Rei de Reis.

Crist és condemnat per Pilat (1). — El pretor de Judea presenta Jesús al poble, que udola i renega del pobre flagellat, per al qual demana la crucifixió. Un soldat subjecta a Jesús per un braç mentre un altre amb l'àstil de la seva llança conté els més exaltats que volen muntar l'escala del Pretori.

Al lluny, Jerusalem respira odi i venjança contra el que tan amorosament l'ha volgut redimir.

El Calvari (2). — La muntanya on és crucificat Jesús se'ns mostra espadada per un cantó i agronada per l'altre. Pesadament l'han pujada els saions. Per ella s'estimbaran vers les penes eternes. Crist agonitza elavat a la creu. Els núvols s'encastellen damunt la ciutat deïcida. Per la clariana que deixa passar un sol esmortuit, brollen els lluminosos raigs que fan ressaltar el sagrat tronc, al peu del qual la Mare de Déu xopa de dolor fita els ulls amarrats de llàgrimes en el benaimat fill. Sant Joan vol acohortar-la. Un aplec de gent curiosa pugna per acostar-se si be l'estemordeix l'escamot de soldats romans que hi ha prop de la Creu.

Dalt d'una escala es veu un dels saions qui empapa amb fel i vinagre l'esponja que ha d'oferir a Jesús. La creu on resta lligat Dimes el bon lladre, és hissada en aquell moment. L'altra fa poc que es dreça a l'esquerra de Crist.

A la dreta de la part baixa del plafó s'oviren profetes i patriarques fermant el Llibre dels Vaticinis ja complets.

Es el més formós plafó que ha produït Josep M.^o Sert. La seva concepció més ferma.

El Sant Sepulchre (3). — Per la graonada del Calvari davalla la comitiva de deixebles i creients que porten a la tomba el cos nú de Jesús. Nicodemus i Josep d'Arimatea ajuden a sostenir el sagrat llençol. La Mare de Déu besa amorosa el braç dret del seu fill. Magdalena sosté pictosament l'altra braç.

La visita al Sant Sepulchre (14). — Un àngel assabenta a Magdalena, Joana i Maria Jacobé, el miracle de la Resurrecció del Senyor. Un altre aixeca la Santa Llosa del sepulchre que ha guardat el cos de Crist, per tal de mostrar la realitat del prodigi. Al fons de la part dreta es veu l'aparició de Jesús a Magdalena.

El davallament del Sant Esperit (15). — Un colom envia els seus divins raigs damunt la Santa Verge i els apòstols. És el jorn de la Pentecosta en el moment que l'Esperit Sant tramet els Set Dons als escollits.

Tots mostren en llurs rostres el miracle de la transformació espiritual que en ells s'opera.

La vida contemplativa (16). — L'elegit d'Assís, Sant Francesc el pobre, rep en el seu cos la divina gràcia de les llagues del Redemptor clavat a la creu.

La vida activa (17). — Sant Ramon de Penyafort, assegut en el seu lloc penitenciar, escolta la confessió del rei Jaume I, el més gran dels reis de la nostra terra.

Sant Pere, pedra angular de l'Església (20). — El príncep dels apòstols sosté l'allegòrica pedra fonamental de l'Església, la qual té la forma de la Basílica del Vaticà. Sant Pau l'ajuda en la tasca empresa segons una llegenda cristiana que dona fé de la part que l'apòstol dels Gentils va prendre en la fundació.

Els quatre evangelistes (21, 22, 23 i 24). — Sant Joan, inspirat per l'àliga, símbol de saviesa, escriu en el gran llibre la veritat del Sant Evangeli.

Sant Marc té als seus peus el lleó mentre rep del cel l'inspiració fortíssima que ha de dur-lo a escriure amb tal riquesa de conceptes els fets miraculosos de la vida de Crist.

Sant Lluc es recolza en el taur embolcallat pels fums dels encensers que embaumen la seva sagrada obra.

Sant Mateu consulta satisfet les meravelloses revelacions escrites per ell en el Text Sagrat.

La confecció del Missal (17). — Els pares de l'Església, Sant Isidor, Sant Gregori, Sant Ambrós, Sant Ildefons, Pius V i Innocenci III rodegen el Gran Llibre representatiu de la Litúrgia, restant un d'ells assegut i en actitud d'escriure.

Apareix en aquest plafó la silueta de la Basílica Vaticana amb la seva cúpula sense acabar rodejada de la bastida on treballen els obrers.

Homenatge d'Orient (26). — Enormes elefants en caravana condueixen els reis d'Orient. El més garrut dels paquiderms s'agenolla per tal que de la seva alta torre davall un dels monarques que ve a retre homenatge a Déu Nostre Senyor. El rei etiop porta una safata amb els dons més escollits. Els cortesans el rodegen. Altres elefants en filera enlairen llurs trompes en senyal d'acatament. Àsia i Àfrica porten a l'Església llurs tresors més preats i els perfums més exquisits.

Homenatge d'Occident (25). — D'una galera capitana davalla el rei ja entrat en anys. Per damunt d'una graonada que un tapís cobreix i que sostenen els mariners, passa al moll de vigues que guia al lloc on ha d'adorar el Rei de Reis. Un dels cortesans porta l'ombrella símbol de majestat. Un altre aguanta el reial capell. Els portadors de presents avancen. Les naus eurrullades de gent fan tronar llur artilleria fent salva d'honor.

□ □ □

Manquen encara les teles que han de decorar els timpans i les voltes.

Ramon CARALT.

MUSEU SAND-CHOPIN

(De la pág. 14)

ririen a la pintura i als artites noves deus''.

Ja es estat així, com sap' tothom, i els argentins menys que d'altres estrangers. Els pintors d'aquestes terres sudamericanes, potser els que més, han contribuït a fer conèixer Mallorca amb llurs obres i converses arreu del món.

Era, doncs, indispensable que els mallorquins — la premsa ho havia demanat tot sovint — es decidissin a retre homenatge a la eventual parella Sand-Chopin, estadaus il·lustres de la cartoixa valldemossina.

Ara els diaris donen compte de la formació d'un museu commemoratiu, al qual Mme. Aurora Sand, néta de la gran novel·lista, oferirà una sèrie d'objectes relacionats amb el sojorn dels dos egregis artistes. Afegeixen que s'ha constituït també una comissió Pro-Chopin, dividida en diverses seccions, compostes de pintors, músics i escriptors, alguns d'anomenada mundial.

Aquest Comitè volgué celebrar la seva constitució amb una festa, que fou realitzada a la mateixa cartoixa. Després d'un discurs anunciador dels concerts que es donaran a la pròxima primavera, s'assignà al piano l'executant rus Alexandre Uninsky, qui va tocar magistralment — segons les cròniques — el Preludi en si bemol menor (acabat a Mallorca), el Scherzo en si menor (op. 29), el Preludi en do menor, la Berceuse i la Polonesa en la bemol (op. 53). L'ovació del selecte públic obtingué la torna d'una mazurca i encara un estudi.

Aquest ha estat el prefaici de les futures festes, que seran anunciades per la premsa musical de tot el món.

L'inauguració, doncs, del Museu Sand-Chopin, tindrà la resonància deguda.

CASA FITO

Lima 629 U. T. 38, Mayo 4553

CORSES — FAJAS — CORPISOS
ARTICULOS DE CALIDAD

PRECIOS MODICOS

Rafael Valls

ADVOCAT

Diagonal Sáenz Peña 628, 2º.

U. T. 38, Mayo 6898

L'HOSPITAL DE LA SANTA CREU

(De la pág. 24)

Les espaioses estances que durant tants de segles foren el lloc on anaven a raure els que hi havien necessitat de guariment per a llurs misèries físiques, seran transformades en gabinets de treball, d'estudi. Els patis — aquells patis que per al vulgus tenien com a una mena de presentiment mal-astruc, perquè eren l'avant-càmara de la casa del dolor — també perdran aquest aspecte. Mans amorosides per llegat dels segles de la nostra història faran el miracle de llevar-los tot motiu de prevenció. Seran oasis per al repòs dels homes que laboraran per l'engrandiment de la nostra

cultura i pelegrinatge de tots els ciutadans que voldran admirar llur bellesa multiseccular.

El record de l'hospital de la Santa Creu sempre subsistirà, però serà en un sentit admiratiu. Perquè, sense ell, si la munificència dels seus fundadors no hagués estat impregnada d'una amor que tenia els ulls fits més enllà dels segles, no hauria estat possible de traslladar-hi la Biblioteca de Catalunya ni l'Institut d'Estudis Catalans, dues institucions que s'entrelliguen en l'afany de superació del nostre poble.

Era llarg, esprimatxat, pàl·lid, amb uns ulls enfonsats i tenebrosos. Anava amb una bufanda fins a les celles, i duia sota el braç esquerre un violí ficat dins una funda verda tota descolorida. Com que ningú no li sabia el nom, li deien *l'home del violí*.

Per aquells temps, cada migdia, l'home del violí se'n venia a dinar en una taverna que hi havia a una cantonada del carrer dels Escudellers. I hi anava a dinar amb tanta puntualitat, que, de vegades, quan la quitxalla volia avisar la família que ja era hora de parar taula, no deia altra cosa que: "L'home del violí ja ha pasat!". S'esllavissava arribat a la vorera, amb un posat de modèstia i de bonesa que us comprenia tot seguit. Però anava sempre amb el coll tivant, rígid sota la bufanda cargolada, com per demostrar que la seva bonesa no li llevava dignitat.

A la taverna no s'entaulava mai amb ningú; no per misantropia, sinó per timidesa. Deixava l'instrument en un recó, es desembolicava la bufanda, es treia la gorra, i dinava en silenci com un frare en el refetor. Al seu entorn els obrers es bellugaven i garlaven remorosa-ment; a la saragata dels vasos i plats afegien la sagarata dels juraments i de les rialles grasses. I la tavernera, que no s'entenia de feina, havia de fer el sord a les requestes i flastomies.

Aquella estona del repàs quotidià no distreia el nostre home de la seva habitual malenconia, car prou sentia que tots aquells obrers se'l miraven amb indiferència, quan no li mostraven obertament llur menyspreu. Els obradors del barri abocaven a aquella taverna treballadors de tota mena: manyans, lampistes, fusters, teixidors... S'hi veien homes de tots els oficis: terrissaires, carreters, emblanquinadors, boters, ataconadors... què és jo! Cadascú duia escrit a la cara el seu mester; i, només amb la manera de prendre les viandes, se'ls coneixia la recança de les suors amb què pagaven aquell magre banquet de cada dia. L'home del violí no era així: no protestava de la misèria en què romania, ni es revoltava contra la penúria a què el forçava el seu art. No res menys, l'home del violí no tenia l'habitud de la resignació. Prou ho pregonava amb el seu coll tivant, rígid sota la bufanda cargolada, i amb els seus ulls tenebrosos i frebicitants, on cremava un mirall gosat que sabia contemplar impassible les coses de la terra i les de més enllà.

□ □ □

Com els teixidors, i els fusters i els manyans, i tots els ciutadans de mester que colzejava a la taverna, l'home del violí vivia del seu treball, que si les gents neces-

siten de vestits i mobles i ferratges, i de tantes altres coses eixides dels obradors i fàbriques, també necessiten de cançons i melodies que purifiquin un xic llur esperit. Que, si l'home no fa pas almoina quan compra un pa o uns esclops, tampoc no ha de fer-ne quan paga un vals o una pavana. Però els parroquians de la taverna no ho entenien pas d'aquesta manera, ni ho entenien el taverner ni la gent que solien veure l'home del violí passar cada dia a la mateixa hora amb l'instrument sota el braç, ficat dins la funda descolorida.

L'HOME DEL VIOLÍ

PER

ALFONS MASERES

ILLUSTRACIONS DE

F. RAMONEDA

Quins vents el duien a aquell barri? Si no demanava caritat fent moure l'arquet per les cantonades o en els grans portals senyoriais, com es podia guanyar la vida? Ell s'ho devia saber. L'home del violí no era un mendicant, encara que el veiessin per les tavernes: l'home del violí era un artista. I era gelós del seu art, i de la dignitat del seu art; i era tan orgullós de la seva funció imprescindible com el paleta, i el manyà, i el fuster, i el boter, i tots els obrers i artesans que es tenien per puntals de la societat.

L'home del violí tenia una simpatia encomanadissa. Quan hom l'oïa parlar, els seus ulls tenebrosos eren com brases ardents d'amistat. I, com a la taverna no parlava mai, ningú no sabia la secreta valor de la seva ànima melangiosa. Allà el veien cada dia, però no el coneixia ningú, ni l'amo ni els parroquians. Per a uns i altres era una de tantes desferres humanes que allà s'arreceraven per no tenir fogar; era una escòria més de les moltes que llança al menyspreu dels homes la injustícia social.

□ □ □

Però va arribar el moment en què tots el conegueren. Una núbil i esquerpa forastera havia davallat a Barcelona; després d'una colla de dies ombrívols i freds, la neu s'havia enseyorit de la ciutat. La neu donava més llum al cel, apai-vagava les remors llunyanes, i, en el descans del migdia, feia el silenci dels carrers més solemniat. Com sempre, bon punt tocaven les dotze a la Seu, ja compareixia l'home del violí. La novetat del dia li devia haver espavilat l'ànima, per tal com tenia la faç riallera, enigmàticament, Quines joies melodies dormien en la caixa sonora que duia sota el braç? Amb quin neguit reposaria l'arquet, freturós de sentir-se dominat alegre-ment per la destra del músic, Quina secreta cançó, dolça, manyaga i pura com la neu, magnificava el cor solitari, mentre els seus passos, avesats al camí quotidià, me l'emmenaven a la taverna? Vist de les finestres i balcones estant, per on la gent contemplava, aquell dia, una meravella de blancor, l'home del violí degué semblar la imatge de la ventura perfecta.

Un cop assegut davant la magra porció d'escudella, el nostre home es va sentir comunicatiu, i, sense adonar-se'n, va parlar amb l'un i l'altre. I tot parlant, parlant, es va trobar bé amb aquella companyia que fins llavors li havia semblat hostil. I els obrers, com fos que al defora no feia de bon estar, romanien a taula més estona que de costum, i cadascú deia la seva a ço que el nostre home els explicava.

Perquè no el prenguessin per un vagabund, els va contar la seva vida, tota ella de devoció al seu art i de lluita contra la misèria; perquè no el prenguessin per un resignat, els confià sos ideals de justícia; i perquè veiessin la seva cordialitat, els parlà de coses íntimes i sentimental. I reia, l'home del violí; reia de content, pensant-se que el comprenien i que potser arribarien a estimar-lo i tot, aquells indiferents dels altres dies.

I, en l'efusió del seu dir, va arribar a taral·lejar una cançó que devia venir ritmant per dintre seu, des que havia vist la

neu per les teulades i pels brancatges pelats, i en els balcons i finestres, i per l'empedrat dels carrers tortuosos. I el mateix va ésser taral·lejar la cançó, que els obrers a la una li van pregar que toqués. Ja me li desenfunden el violí i li posen l'arquet als dits, i li donen el lleuger instrument, dòcil a totes aquelles mans, fetes a més feixugues càrregues. Al nostre home, naturalment, una cosa així el va enternir. I el taverner, que ho veia, li posava al davant un vas de mistela, sense que ningú l'hagués demanat.

De les cordes, sàviament jugades, eixien tons aguts i pregons, que s'encadenaven en una melodia dolcíssima. L'ànima de l'artista s'abandonà joiosament i plena a son instint, i tot aquell cenacle de tavernaris es va sentir encisat per la riada sonora. Aquells auditors insòlits s'humanitzaven per moments. L'ànima llur s'elevava a sentiments mai sospitats. I aquella melodia que s'espargia per l'ambient, els era com un bany de suavitats i de delicadesa que els depurava sobtadament el cor i els obria una porta per lliurar-los de l'abjecció.

L'home del violí prou que ho capia, tot això, només veient les cares dels parroquians, atentes i il·luminades; però els obrers no se'n donaven compte: la música els subjugava i els immobilitzava, com deturava a la porta de la taverna i al carrer la gent que s'esqueia passar damunt la neu fonedissa. Però l'hora de la represa del treball tocava. I un dels qui feien rotllo al músic es va aixecar. Es va aixecar bruscamment, altivament; i, després de furgar per les butxaques, va llançar la més ínfima moneda que tenia damunt el marbre de la taula, al costat mateix del vas de mistela, que encara restava intacte. I tot seguit, seguit, quasi instantàniament, després de la primera moneda en varen caure d'altres, mentre els obrers s'aixecaven i partien a colles de quatre i cinc.

I ve't aquí el que s'esdevingué: l'home del violí va parar en sec de tocar. Sos ulls (aquells ulls tenebrosos i febricitants, tots plen de simpatia fins allavors) digueren sols amb un esguard tota la indignació de la seva ànima. El nostre home va arreplegar l'almoïna colectiva, d'una revolada va calar-se la gorra fins a les celles, es va posar el violí a la funda, de qualsevol manera, sota el braç esquerre, i, esgrimint l'arquet amb la mà dreta, com un capità que enlaire el sabre, es va obrir pas entre aquells homes definitivament hostils. I, allà a la porta de la taverna, els va llançar a la cara, violentament, el grapat de monedes amb què l'havien vexat.

— Jo no n'accepto de caritat! — els va dir. — Jo també visc del treball, amb més dignitat que vosaltres i amb més llibertat! Si el meu treball no consent una almoïna, la meua amistat no consent una humiliació. I era per amistat, per amor, que ara us regalava amb el meu art; era, per amor, que ara us obria l'esperit i us invitava a la contemplació de vosaltres mateixos, perquè també fóssiu capaços d'amor. Però no m'heu entès. Adéu-siau!

I l'home del violí va partir a grans gambades pel mig del carrer nevat, de pressa, de pressa, amb el cap alt i el coll tivant, rígid, sota la bufanda cargolada. Des d'aquell dia, ningú no n'ha sabut mai més res.

CRONIQUEES BARCELONINES

(De la pág. 21)

per un periodista d'un diari català entre'ls nostres més assenyalats escriptors, ha donat per resultat que tots ells facilitessin els noms de les obres que tenen escrites i que pensen estrenar en els diferents teatres on s'hi fa català.

N'hi ha per tots els gustos: comèdies, drames, espectacles per infants i fins *zarzuelas*. A desgrat de la crisi del teatre en tots els idiomes, motivada per l'invasió del cine sonor, el teatre català per comptes de regular cada dia s'imposa més, i cada dia són més els escriptors catalans que escriuen per al teatre.

EDUARD BLANCO ALBERICH

Barcelona ha fet una gran rebuda a aquest digne fill de la Barceloneta que ha fet un viatge en un balandre des de Boston a Barcelona acompanyat només de la seva muller i de la seva filleta.

Es curiosa la vida d'aquest català qui, als divuit anys, va sortir de casa seva embarcat en un bareo de càrrega i després de voltar mig món va anar a raure als Estats Units on va seguir uns cursos en una universitat yanqui, passant després a exercir de professor d'espanyol a l'Universitat de Iowa.

En arribar a Catalunya, va declarar que pensa quedar-s'hi. Es ben veritat aquella dita catalana: *Roda el món...*

LA DEPORTACIO D'EN MACIA

El mes passat la policia de Barcelona, obeint ordres governatives, va obligar al senyor Francesc Macià d'abandonar Catalunya, on havia entrat després de travessar tot França.

Al cap de set anys d'estar allunyat de Catalunya, la cara riallera que ens mostra en la fotografia sembla demostrar que el seu optimisme no s'escota a desgrat de les contrarietats.

TARRAGONA

(De la pàg. 19)

ment en el claustre de la Seu i del qual Pijoan fa grans elogis.

Va ésser també una obra grandiosa l'amfiteatre, del qual queden avui restes de les graderies i algunes de les voltes que pel costat del mar les sostenien. Era, com tots, de forma elíptica i el seu eix major era de 139 metres i el menor de 102 metres. La graderia tenia 56 metres d'ample des del mur exterior fins al *podium*, que és la barrera que cloïa l'*arena*. Aquesta graderia, dita *cavea*, era dividida en tres seccions horitzontals: la *prima cavea*, composta de tres grades destinades a les autoritats; la *media cavea*, que tenia deu grades, i la *summa cavea*, que contenia setze grades i era destinada al públic. La construcció terminava amb una galeria porticada, les columnes de la qual encara existien en el segle XVI, segons manifesta Pons d'Icart. Serrallac calcula en 24.000 el nombre d'espectadors que podia contenir.

El teatre de Tarragona va ésser també un important edifici, com ho mostren les estàtues, capitells i detalls trovats en les excavacions realitzades per la secció arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans en 1919, amb les quals varen quedar en descobert les graderies, que són setze, de forma semicircular de 38 centímetres d'alçada per 70 d'ample i sostinguda per robustes voltes.

El Circ de Tarragona, segons el pla aixecat per Hernández Sanahuja, era realment grandios: tenia les següents dimensions. Llargada interior, des de la *porta Ostia* a la *maeniana*, 340 metres; amplada interior, 70 metres. L'*arena* del Circ de Tarragona corresponia a l'actual plaça de la Constitució i al carrer del Cós del Bou, on es conserva una part de les voltes que sostenien les graderies. En el pare d'Artilleria i magatzems d'enginyers i en les cases de la Baixada de la Pescateria es conserven algunes voltes amb els corresponents vomitatoris. El carrer de l'Enrajolat descansa totalment damunt les antigues voltes. L'emplaçament del Circ sota el palau del governador, el fa comparable al Circ màxim de Roma, situat sota els palaus imperials del Palatinat.

Les cases de banys (Termes) de Tarragona, varen ésser també suntuosíssimes. En les excavacions efectuades en l'any 1884, en ocasió d'obrir-se alguns carrers de l'exemple, es varen trobar restes del *Gymnasium* i dels banys públics annexos. Possèien totes les dependències que descriu Vitruvi, i ocupaven una àrea molt extensa i eren rodejats de magnífics jardins.

L'aqüeducte de Tarragona; els monuments funeraris, dels quals el més interessant que es conserva és la Torre dels Escipions; el sepulcre anomenat Torre del Breny, el columbari de Vilarrodona i era

un sepulcre d'incineració; el Pretori, anomenat Castell de Pilat; l'arc de Barà; les muralles romanes; les esteles funeràries, les làpides, estàtues, monedes, mosaics, i altres molts valuosíssims records encara existents de la gloriosa dominació romana, fan de Tarragona un museu incomparable, i constitueixen per a Catalunya una riquesa gloriosa i incalculable.

Si en l'època romana Tarragona va ésser la Roma hispànica, en l'època cristiana va ésser també la Roma catòlica de la península, i la qüestió de *prima sede*, que ha estat motiu de formidables discussions entre Espanya i Catalunya, ha estat resolta en l'ordre moral a favor de Tarragona pel papa Lleó XIII amb el rescripte de l'any 1894, en concedir honors de Basílica a la Catedral de Tarragona, en el qual reconeix que aquesta va ésser "*seu principal de l'imperi romà en la península Ibèrica, existint-hi des dels primers segles de la fé cristiana l'Església patriarcal i PRIMADA de les Espanyes*".

Sota el punt de vista arquitectònic i artístic que ens interessa, aquest imperialisme de la *Seu primada* hauria de produir, lògicament, esplendorosos fruits, i si a Tarragona no hi hagués res més que la Catedral, amb això sol ja seria immortal el seu prestigi artístic.

Efectivament, la Catedral de Tarragona és en si tot un museu; en ella es pot estudiar gràficament l'evolució de l'art de Catalunya.

A Sant Olaguer es deu l'idea de la construcció de l'Església Metropolitana. En la Catedral tarragonesa es veuen dos estils arquitectònics perfectament definits: el romànic i el gòtic, amb mescla de bizantí i mudéjar, formant-se un nou gust que Pífferrer va qualificar de *nortman* i que altres anomenen *transitori*, fent en conjunt un estil propi i un monument típic i exemplar, únic en el món.

Un altre dia, i amb més espai, ens ocuparem d'aquest gran monument, de les seves característiques, de les seves superbes naus, del seu cimbori—veritable obra mestra—de la seva façana de línies tan pures, de les seves portes romàniques i bizantines, del seu altar major incomparable, amb el seu retaule de marbre, d'una riquesa artística no superada, dels seus sepulcres monumentals, el seu claustre grandios, la seva col·lecció de tapissos, els seus capitells i joies veritablement úniques.

Tarragona té d'ésser per a tota ànima catalana com una exaltació de glòria i art conjunta, que produeix plaer patriòtic, i arribarà el dia que Catalunya simbòlicament s'asseurà en l'esplèndid balcó mediterrani de Tarraco, i convalescent, com August, de les seves malalties, s'asserenarà definitivament contemplant el seu cel limpidíssim sobre la mar immensa, il·luminada pel sol resplendent que fecunda la nostra gran Pàtria.

Ramon CANALS.

BARCELONA ARQUEOLÒGICA EL CARRER DE MONTCADA

(De la pàg. 13)

Oh llavors! En passar la custòdia, superba joia d'art, d'or i pedreria, sota el tàlem ricament brodat d'or, rodejat dels clergues lluint les àuries dalmàtiques i capes magnes, tot el carrer encatit de l'or de la ginesta, les finestres ostentant els rics domassos i mostrant la bellesa de dames i noies, i com a marc d'aquest quadre, tots aquells rics palaus construïts de pedra de Montjuïc colrada pels segles, amb la gran luminària de l'infinitat d'atxes enceses i encara més amb l'esplèndid sol de Juny, brillen com si fossin d'or.

Quin magnífic espectacle!

No estarà de més ara una anècdota que conta com la processó de Corpus ha salvat de la destrucció un dels més rics palaus d'aquest cas.

Es el cas que no fa molts anys, el palau, anant de mà en mà, anava a ésser propietat d'un comerciant modern, que volia enderrocarlo per bastir en el solar resultant un gran magatzem propi per al seu negoci. En anar a formalitzar la compra, el notari el va informar que l'antic pros, morador d'aquest palau, en fer la venda primera es va reservar perpetuament per a ell i la seva família i els seus successors, el privilegi de poder utilitzar una determinada finestra, aquella precisament, per ocupar-la a fi de veure passar la processó el dia de Corpus. La venda no es va poder fer, es clar, i aquella noble família encara avui pot anar a veure passar la processó de Corpus des del casal dels seus passats.

El nostre Lluís Macaia, en el seu últim viatge a Barcelona, va fer del natural un enfillat de dibuixos d'aspectes diversos de la ciutat. A aquesta magnífica col·lecció pertanyen els gravats dels cinc patis de palaus del carrer de Montcada que publiquem en el present nombre. En ells hi ha la exactitud que ens donaria una fotografia junt amb l'encís poètic que els ha comunicat el llapis d'un enamorat de les nostres glòries, cosa que la màquina fotogràfica no pot donar.

Dr. RAMON MARTI

Profesor Suplente de la Facultat

ODONTOLOGO

ESMERALDA 83, 2.º piso

U. T. 38, Mayo 2261

Consulta de 14 a 18

NOTICIARI DE CATALUNYA

CONCA DE BARBARA Espluga de Francolí

La festa major del balneari Villa Engràcia, d'aquesta vila, molt més concorreguda que en els últims anys, s'ha desenvolupat en un ambient de distinció i franca alegria, puix tota la colònia va acudir als diversos actes celebrats.

COSTES DE GARRAF Sitges

La colònia estiuenca és enguany nombrosa com poques vegades s'ha vist. Hi ha una animació extraordinària. Diàriament se celebren festes.

S'està acabant la construcció del nou hotel de Terramar. El conjunt de l'edifici presenta un aspecte magnífic.

CAMP DE TARRAGONA Colldejou

Els diaris han publicat la nova que el govern ha autoritzat la subhasta dels trossos quart i quint de la carretera d'Alcolea del Pinar a Tarragona, o sigui des d'aquesta a la veïna vila de Montroig. No cal dir que la nova ha estat aquí molt celebrada.

Tarragona

Al nou edifici de la Caixa de Pensions, s'obrirà la Biblioteca Popular de la Diputació. Amb tal motiu es reprendrà el servei de préstecs de llibres a domicili, que en els darrers temps ha assolit gran desenvolupament.

Entre l'element esportiu ha causat bon efecte l'acord de la Federació Catalana de Clubs de Futbol que la temporada vinent l'equip del C. Gimnàstic jugui amb el grup dels preferents.

Dintre poc començarà a publicar-se la revista mensual *Técnica y Trabajo*, portaveu de l'Associació d'Alumnes de l'Escola del Treball.

Va animant-se de bell nou el mercat dels olis. Les darreres vendes s'han fet a 34 pessetes els de primera i a 32 els de segona, amb tendència a pujar, degut a la manca d'existències.

També hi contribueix el restabliment de la normalitat a la República Argentina, el millor mercat per als nostres exportadors.

EMPORDA

Sant Feliu de Guíxols

Aquesta temporada d'estiu ha estat la consagració definitiva de S'Agaró.

La gentada que s'hi ha congregat s'hauria de comptar per centenars de milers. Deixant de

banda els in comptables cotxes particulars que s'hi han dirigit, cal fer remarcar que l'autocar "Pullman" que tenia establert el servei Barcelona-S'Agaró quatre dies setmanals, s'ha vist sempre complet i moltes vegades ha resultat insuficient.

Ha pres possessió del càrrec de jutge municipal d'aquesta ciutat el senyor Manuel Carreira Mestre.

Figueres

A la sala de l'Ateneu, organitzada per l'Unió Gremial d'aquesta ciutat, donaren una conferència els enginyers senyors Sales i Amigó, de la Confederació Hidrològica del Pirineu Oriental, tractant del projecte del pantà de Crespià.

Hom assegura que serà un fet la construcció de passar damunt els rius Muga i Llobregat, en el camí de Figueres a Perelada.

En plena Festa Major, en el veí poble de Garriguella, el foc ha destruït dues cases del carrer de la Verge del Camp.

Les orquestres Els Montgrins, de Torroella, i Antiga Pep, de Figueres, donaren una audició de sardanes, per tal de commemorar el tercer any de vida del Foment de la Sardana.

Llagostera

La festa major del veïnat de Mata es vegé molt concorreguda. Els ball a l'envelat estigueren animadíssims.

S'estan activant les obres de reforma del Gran Casino Llagosterenc.

Igualment s'activen les de la fàbrica de conglomerats de suro "La Industrial Química de Catalunya".

Torroella de Montgrí

Els treballs fets per arrelar la sericultura en aquest terme municipal, sembla que han tingut un bon èxit i que els secundaris dels agricultors.

Si es té en compte que a més del capoll, que permet explotar el cuc per a la seda i que convenientment manufacturat produeix la fillola o fil de pesca, és d'esperar que aviat tinguem una nova font de riquesa entre les moltes amb què ja compta aquesta població.

La Direcció de les Cries Experimentals de Cucs de Seda s'ha dirigit a l'alcaldia d'aquesta població, significand-li l'agraïment vers els agricultors per la col·laboració que han prestat durant les temporades de l'any passat i del present, cedint les moreres necessàries per la cria de tan útils erugues.

La Bisbal

S'ha vist força animada enguany la festa major. Han sobressortit les festes organitzades per l'Esent Emporità.

Al camp d'esports han jugat l'Iuro, de Mataró, i el Palafrugell. S'han emportat la victòria els baix-empordanesos. També jugaren la U. D. Girona i La Bisbal F. C., i triomfaren ben justament els nostres.

El tercer dia, els equips de La Bisbal i Palafrugell s'han disputat una bella copa cedida per l'Ajuntament d'aquí. La superior classe dels palafrugellencs s'ha imposat netament.

El concurs de sardanistes i el festival atlètic, organitzat per l'Ajuntament, han estat dues de les notes culminants d'aquests dies.

Aviat, organitzat per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, tindrà lloc aquí un curs d'ortografia catalana. L'explicarà el jove J. Ponsatí.

Igualada

Han estat celebrades festes de barri, per un cantó, als carrers de Sant Francesc, Sant Ignaci i Creueta, i per altra banda, als d'Arts, Torre i Aurora, amb les consegüents il·luminacions, audicions de sardanes, ofici i ballades.

Als propers pobles de Castellolí i La Llacuna, s'hi estatgen les colònies trameses per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. La primera la formen 25 nois, sota la direcció del senyor M. Tolosa, i la segona 26 pàrvuls, sota la direcció de la Srta. Maria Sans.

La direcció general dels Ferrocarrils Catalans ha acceptat, en principi, la proposta de l'Ajuntament de suprimir totalment les cledes del passeig de Verdagué, al costat de la línia fèrria en tota la seva longitud. Es idea de substituir aquells inelegants cledes de fusta per arbustos.

Ha quedat constituït el Club Atlètic Igualadí, i ja s'ha format la junta directiva, qui recomana als esportistes que vulguin sumar-s'hi, ho facin al domicili social, a la rambla de San Ferran, 52, cafè Sevilla.

El Sr. Alfred Puig ha ofert a l'Ajuntament portar les aigües del Molí Major, garantint un cabal de 1.600 plomes diàries, completament potables i portar-les en vuit mesos. Els consumidors pagarien l'aigua a 60 cèntims el metre cúbic. Cediria al Municipi un edifici gran diós capaç per a colònies escolars, i al cap de 50 anys passaria tot a propietat de la ciutat.

L'únic que demana és l'aval

del consum de 750 plomes diàries.

MONTSENY

Santa Fé

La concurrència d'estiuencs a aquesta vall de Santa Fé enguany ha superat de bon tros la dels altres anys. Això és una demostració de l'excel·lència del gran hotel, on s'hi troben tota classe de comoditats i bon gust, i on s'hi disfruten les delícies de la temperatura fresca i agradable, a més de les aigües gelades i bones i abundants.

Arbúcies

S'ha celebrat la festa major d'aquesta vila, que ha resultat animadíssima. L'han amenitzada, per balls i concerts, l'orquestra Nois d'Olesa-Sales i l'orquestra local Torres, i les sardanes han anat a càrrec de la cobla L'Arbucienca.

Amb molt d'èxit una companyia de teatre de Vic donà una representació al teatre Catòlic de la comèdia en tres actes "El preu de la glòria".

El mateix dia es jugà un partit de futbol entre l'Iuro de Mataró i el C. D. Arbúcies, disputant-se unes medalles regalades per Antoni Guàlba i que obtingué l'Arbúcies, en derrotar l'Iuro per cinc gols a dos.

La Batlloria

Han començat els treballs preliminars d'una fàbrica de sedes naturals en aquesta localitat, que instal·laran els fills de Josep Pàmies, de Barcelona.

Sant Hilari Sacalm

Estem en ple concurs de tennis entre els elements de la colònia estiuencadora. Hi ha diversos donatius, entre ells una copa de l'Ajuntament, una altra de la casa Jorba, i dues del cafè La Unió. Han promès obsequis alguns particulars i l'empresa Hispano-Hilarienca.

MONTSERRAT

Esparreguera

Organitzat per la Germandat Mútua Familiar i Unió Esparregerense, tingué lloc al local del cine "La Estrella", un acte d'afirmació mutualista, en el qual prengueren part representants de la societat de socors mutuels Villa de Salut l'Aliança i Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis.

Collbató

Està ultimant-se el gran ascensor Gomis-Montserrat, amb el seu garatge, restaurant i pont damunt el Llobregat. Serà la

via més curta de Barcelona per a pujar al Monestir, car es farà en menys de dues hores, en combinació amb els Ferrocarrils Centrals Catalans.

Bruch

La collita del vi es presenta malament degut a la pedra, mildiu i piral, ultra les perbudilles, ventades i pluges d'estiu, que han emmalaltit els arbres, ceps i en general tota planta.

La collita de grans també ha donat poc rendiment.

□ □

La colònia estiuencs cada any és més nombrosa, per constituir aquest poble un verdader sanatori per a la mainada. El nombre de famílies forasteres és d'unes trenta cinc.

□ □

S'ha fet analitzar pel seu propietari Josep Jorba, l'aigua de la font dita de la "Cova", s'ha trobat mol rica de litines i potassa.

Capellades

En el Centre Republicà Català parlà sobre el tema "Cultura popular", en una conferència que hi donà, l'escriptor Angel Semblancat.

□ □

Molt llúides resultaren les festes que amb motiu de la festa major tingueren lloc en aquesta vila. En el partit de futbol celebrat el primer dia es disputarà la copa donada per l'Ajuntament entre l'equip local i l'Unió E. de Sans (reserva), guanyant el primer per dos gols a un.

La Puda de Montserrat

Al balneari de la Puda, amb motiu de l'arribada del pintor Joaquim Mir, que enguany també passarà una temporada a l'establiment termal, s'organitzà un espontani homenatge a honor del llorejat paisatgista, amb motiu d'haverli estat concedida la medalla d'honor a la recent Exposició de Belles Arts.

Olesa de Montserrat

S'estan realitzant estudis financers per tal d'aixecar un mercat a l'actual plaça de Catalunya, projectat per l'arquitecte senyor Martorell.

□ □

Els bustos que l'escultor d'aquesta Alfons Gunfaus exposà en una exposició d'art, es veuen molt elogiats.

□ □

El gremi de fabricants d'aquesta vila s'ha encarregat del patronatge de l'Escola d'Arts i Oficis, que començarà novament les seves tasques el dia primer del pròxim mes d'octubre.

□ □

Al Centre s'ha ajuntat un grup d'aficionats al teatre, a

fi de donar representacions teatrals seleccionades.

□ □

Fa uns quants diumenges que tornem a sentir l'orgue de l'església després de bastants anys de silenci, gràcies a la diligència i bones mans del vicari mossèn Ramon.

Intervingué en la reparació de l'instrument mossèn Davi, germà del conegut actor Pius.

□ □

S'anuncia la publicació d'una obra importantíssima de musicologia al monestir de Montserrat.

LA GARROTXA

Besalú

A Besalú, hi ha anat aquest any una de les colònies escolars organitzades per l'Ajuntament de Barcelona.

Els petits estudiants, sota la direcció de Joan Juanola, realitzen sovint excursions per les belles contrades de Besalú.

□ □

LA COSTA

Vilassar de Mar

En aquesta vila s'ha celebrat amb gran solemnitat l'acabament del segon i darrer grup de cases barates que la Cooperativa Obrera Mútua de Vilassar ha edificat per als seus associats.

Sant Pol de Mar

Davant d'una nombrosa concurrència d'estimejants, el jove advocat Josep Vives donà una conferència amb motiu de la constitució d'una delegació de "Palestra" a la nostra vila.

Amb paraula fàcil i correcta, exposà el conferenciant les finalitats de la novella i simpàtica entitat que tan bon acolliment ha tingut arreu, recomanant a tothom que s'inscrivís als seus rengles. Fou aplaudit.

□ □

S'ha col·locat al finestral de la façana del temple parroquial una vidriera de colors representant St. Jaume combatent contra la morisma. Aquesta producció de la casa Graell, de Barcelona — molt escaient de dibuix i de color — és una ofrena de distingits santpoleens i estimejants.

Un patrici ha regalat també un bell Vieraucis amb instal·lació elèctrica que produïx bonic efecte.

□ □

La temporada estiuencs animadíssima com mai, malgrat els auguris pessimistes. El nombre d'estimejants és de molt superior al dels altres anys, i tot fa creure que anirà progressivament si continua l'edificació de cases apropiades, còmodes i amb vistes a la mar.

PENEDES

Torrelavid

Fa més de dos anys, un comerciant barceloní, fill d'aquesta població, féu donatiu d'unes escoles model sota tots els conceptes. La rara configuració urbana de la població feia que les escoles de referència estiguessin apartades del nucli principal de veïns per un barranc de 45 metres de longitud per 20 de fondària.

En aquesta situació, un altre patrici, després de laborar en terra argentina durant 45 anys, tornà a la seva pàtria, i en el desig de col·laborar a l'obra magna empresa al poble de Torrelavid, oferí al Municipi la construcció d'un pont que salvés aquell barranc i que a la vegada que unís els antics termes municipals de Terrassola i La Vid, obviés les dificultats que la gent menuda tenia per a concórrer a les escoles.

I la donació del pont ha estat realitzada amb tota la sencillez, amb tot recolliment i potser per això fou més sensible als assistents.

El senyor Pau Vidal Rovira, que així s'anomena aquest català filantòpic que ha estat prop de mig segle absent de la seva pàtria, féu lliurament de l'esmentat pont a l'Ajuntament de Torrelavid.

L'alcalde, Sr. Enric Nadal, donà les gràcies en nom del poble, posà de relleu la importància del problema que resolía el magnànim donant i es felicità que Torrelavid tingués fills filantropics que vinguessin a donar solució als problemes que la Hisenda municipal del poble mai no hauria pogut resoldre.

Arbós del Penedès

Tanmateix tingueren una bona pensada els que ja l'any passat acordaren traslladar la fira de Sant Llorenç al dimarts abans del dit dia, per tal de fer-la coincidir amb el dia de mercat, i així celebrar les dues coses alhora, tot donant molt més atractiu a la fira, que ja s'anava perdent.

Vendrell

La vila es troba en plena febre de veremar i tot són carros amb portadores, gent amb cistells de raïms i cares forasteres i parla mistificada.

La collita resulta bona en qualitat i quantitat, encara que molt més ho hauria estat si el temps i la pluja haguessin ajudat una mica més.

La graduació mitja de les veremes és entre 12 i 13 graus, havent-se venut algunes partides al preu de 12 rals i mig el grau.

□ □

La cooperativa obrera La Reforma, després d'actives gestions ha aconseguit la restitució dels llibres i fulls pertanyents al

Grup Cultural del Sindicat Unic de Treballadors d'aquesta vila.

Aquesta partida de llibres havia estat decomisada per ordre governativa en un registre fet al local d'aquella entitat, que constituï una de les moltes atzagaiades dels testaferrós de la dictadura.

□ □

Estem en plena temporada de festes majors i durant les darreres setmanes han celebrat la seva algunes de les viles i pobles de la rodalia, com l'Arbós, La Bisbal, Bellvei, Calafell i la platja de Sant Salvador.

Seguint el tarannà del temps, la major part dels festeigs han consistit en partits de futbol i altres actes deportius, envellats i sarau amb tota mena d'orquestreres.

Torredembarra

Brillants han estat les festes amb que aquesta vila ha celebrat la seva festa major. Poques vegades s'havia vist Torredembarra tan concorreguda de visitants atrets per la importància dels números de les festes realitzades.

N'hi ha hagut per a tots els gustos, tant religioses com profanes.

L'aviador Canndes efectuà una demostració del domini que té de l'aeroplà, realitzant vols fantàstics, que deixaren estorat al nombros públic que acudí a presenciar-ho.

També aconseguiren un sorollós èxit amb la lluf actuació les colles de castellers *Nens del Vendrell*, els quals aixecant llurs castells i torres demostraren que cada dia en saben més, puix tingueren la sort que no els en va caure cap, i que a ells es deu el reeiximent d'aquest difícil esport en aquestes contrades.

Girona

El mestre Pau Casals, president d'honor de l'homenatge que es va retre a Garreta en aquesta ciutat, ha ofert contribuir amb 500 pessetes perquè, afegit al sobrant de la subscripció oberta per a l'erecció del monument, es procedeixi a embellir l'indret on aquest es troba aixecat.

□ □

Ha estat signat un lliurament de 413.110 pessetes per a aparcar i asfaltar la carretera de Figueres a la frontera, i aviat serà un fet la construcció d'una escola a La Junquera, on els nois es venen obligats a rebre l'ensenyament a l'escola francesa del Portús.

PLA DEL LLOBREGAT

Sant Feliu del Llobregat

Hom diu que dintre de poques setmanes serà inaugurat el nou servei de viatgers en autòmibus que establirà la Companyia d'Autòmibus de Barcelona, passant per Pedralbes i San Just a aquesta ciutat.

—“Com us deia Fontanella, el nostre rei...”

—Calla, reira de Deu! no estic per comèdies; no veus que estic preocupat, buscant un bon taller de Fotografats?

—Home, no guanyo per suats... el que tot-hom sap, vos he ignorau...

R. MARTIN

Chacabuco 334

Tel.: U. T. 33-2660

BUENOS AIRES

CATALUNYA

Magazine català de caràcter informatiu, literari i artístic; sortirà una vegada cada mes.

Pretenem que entri i sigui indispensable a totes les llars catalanes d'Amèrica; per això creiem que no ens mancarà la cooperació de tot bon català que vulgui que les coses de la nostra terra siguin estimades pel que es mereixen.

Feu-vos-en subscriptors i contribuïu a portar-nos-en d'altres; d'aquesta manera ens ajudareu a fer que CATALUNYA sigui sempre una revista que faci honor a la nostra col·lectivitat.

Preu de subscripció:

5 PESSOS L'ANY; ARREU.

Lo
mejor
en

Alta Calidad.

Importadores:
Zabaleta, Mas y Arando
Rivadavia 878

CADARNS, GRIP

TOS

BRONQUITIS, RONQUERA, ASMA,
etc., es curen ràpidament
prenent les

PASTILLES MORELLÓ

obren per
inhalació i el
llur gran poder
antisèptic i balsàmic
les fa insubstituïbles per a
tota afecció a les vies respi-
ratòries.

Únic Concessionari:

RAMON CODINA
TACUARI-24 Buenos Aires

L'HORA CATALANA
Estació L. R. 9
(RADIO FENIX)

Tots el diumenges de 12 a 13 hores
Catalans: Escolteu-la i feu-vos
afiliats.

Escriviu a CORRIENTES 3989 4t. P.
BUENOS AIRES

PELETERIA

— DE —

MAXIMILIANO PEREZ

Corriente 115

U. T. Rivad. 3411

TALLERES GRAFICOS
"DAMIANO"

Revistes, Catàlegs, Bicromies,
Tricromies, Treballs comercials
en general. — Impressors de
"CATALUNYA".

CORRIENTES 439 — B. AIRES
U. T. 31, Retiro 2952

CONFITERIES

"Oms"

Casaments i Lunchs

(DEMANEU PRESSUPOST)

Bmé. MITRE 2248

U. T. 38, Mayo 4561 — Coop. Telef. 2919, Central

CERRITO 143

U. T. 47, Cuyo 0909 — Coop. Telef. 2919, Central

SARMIENTO 850. — U. T. 1572, Central 2920

Vins d'Alella y Moscatell de Sitges

Xampany "CODORNIU"

no deixeu de tastar-lo

Licor "YASILAC"

PELLS

REFORMES

Especialitat en abrics a mida

Ginesta

Cerrito 1171

Buenos Aires

U. T. 41, Plaa J399

E. Camplonch

ARQUITECTE

Projectes i construccions

Chacabuco 409

FONTANA LTDA.

FABRICA DE
EXTRACTO DE
QUEBRACHO

BUENOS AIRES